ЛЕНИН ҲАМИША БАРҲАЁТ!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

22 АПРЕЛЬ 1970 й.
5-йил чиқиши.
ЧОРШАНБА
№ 95 (1163).
БАҲОСИ 2 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ЯШАСИН МАМЛАКАТИМИЗ ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ ВА БАХТИЕРЛИГИНИНГ МУСТАҲКАМ ҚАЛЪАСИ, ТИНЧЛИК ВА ТАРАҚҚИЕТНИНГ ИШОНЧЛИ ТАЯНЧИ БУЛГАН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИ!

[КПСС Марказий Комитетининг 1 Май Чақириқларидан].

КПСС Марказий Комитети, ССР Иттифоқи Олий Совети, РСФСР Олий Советининг қўшма тантанали мажлиси тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

КПСС Марказий Комитети, ССР Иттифоқи Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган қўшма тантанали мажлиси 1970 йил 21 апрель эрталаб соат 10 да Москвада, Кремлнинг Съездлар саройида очилди.

Мажлисни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Н. В. ПОДГОРНИЙ кириш нутқи сўзлаб очди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВ «Ленин иши яшамоқда ва ғалаба қозонмоқда» деган мавзуда доклад қилди.

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг тантанали мажлисида КПСС Марказий Комитетининг аъзолари, КПСС Марказий Комитети аъзолигига кандидатлар, КПСС Марказий Ревизия комиссиясининг аъзолари, СССР ва РСФСР Олий Советларининг депутатлари иштирок этмоқдалар. Мажлисда партия ветеранлари, Москва шаҳри ва Москва области меҳнаткашларининг намояндалари, Совет Армияси ва флотининг жангчилари, фан, адабиёт ва санъат арбоблари, марказий давлат ва жамоат ташкилотларининг раҳбар ходимлари қатнашмоқдалар.

Қўшма тантанали мажлисда социалистик мамлакатларнинг партия, ҳукумат делегациялари, капиталистик ва ривожланаётган давлатлардаги коммунистик ва ишчи партияларнинг, миллий демократик партиялар ҳамда ташкилотларнинг ва сўл социалистик партияларнинг, касаба союз ва бошқа прогрессив халқаро ташкилотларнинг делегациялари ҳозир бўлдилар. Дипломатик корпус, совет ва чет эл матбуоти ходимлари ҳам ҳозир бўлишди.

* * *

Танаффусдан сўнг кечки мажлис давом этди.

Ленинграддаги Киров заводи турбиналар йиғувчиларининг бригада бошлиғи, РСФСР Олий Советининг депутати, жаҳон тинчлик кенгашининг аъзоси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ К. В. ГОВОРУШИН нутқ сўзлади.

Сўнгра тантанали мажлис қатнашчилари қизғин кутиб олган Польша бирлашган ишчи партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Владислав ГОМУЛКА нутқ сўзлайди.

Германия бирлашган социалистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Германия Демократик Республикаси давлат кенгашининг раиси ўртоқ Вальтер УЛЬБРИХТ нутқини тантанали мажлис қатнашчилари қизғин кутиб олишди.

Вьетнам меҳнаткашлар партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ле ЗУАНГА сўз берилади. Тантанали мажлис қатнашчилари қаҳрамон ва мард Вьетнам халқи вакилини қизғин табриклашди.

Мажлисда Франция Коммунистик партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси ўртоқ Жак ДЮКЛО нутқ сўзлади. Мажлис аҳли уни қизғин кутиб олди.

Тантанали мажлис қатнашчилари Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Густав ГУСАК нутқини қизғин кутиб олишди.

Сўнгра тантанали мажлис қатнашчилари қизғин кутиб олган Венгрия Социалистик ишчи партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Янош КАДАР нутқ сўзлайди.

Тантанали мажлис қатнашчилари Болгария Коммунистик партиясининг Марказий Комитети биринчи секретари, Болгария Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Тодор ЖИВКОВ нутқини қизғин кутиб олишди.

Шу билан кечки мажлис тамом бўлди.

МОСКВА. 1970 йил 21 апрель. Кремлнинг Съездлар саройи. КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган тантанали мажлиси. Суратда: минбарда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев. [ТАСС—ЎзТАГ].

ЛЕНИН ИШИ ЯШАМОҚДА ВА ҒАЛАБА ҚОЗОНМОҚДА

1970 йил 21 апрелда КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган қўшма тантанали мажлисида

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ ДОКЛАДИ

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг асосчиси, жаҳонда биринчи социалистик давлатнинг бунёдкори, Россия меҳнаткашларининг ва халқаро ишчилар синфининг йўлбошчиси доҳий, мутафаккир ва революционер Владимир Ильич Ленин туғилган кунга юз йил тўлди, деди ўртоқ Л. И. Брежнев. Ленин бутун умрини, бутун курашини, бутун фаолиятини битта ишга — меҳнатни капитал асоратидан қутқариш ишига тўла-тўкис сарфлади. Инсоният тарихидаги туб бурилиш — капитализмдан социализм томон бурилиш — Улуғ Октябрь социалистик революциясининг илҳомчиси ва ташкилотчиси Ленин номи билан боғланган.

Ленин туғилган куннинг юз йиллигини Совет Иттифоқи халқлари, қардош социалистик мамлакатларнинг халқлари, коммунистик ва ишчилар ҳаракати, бутун прогрессив инсоният меҳр-муҳаббат ва ҳурмат билан нишонламоқдалар.

Мана шу тантанали кунда Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети Президиуми ва ҳукумати

— совет кишилари бўлган барча ватандошларимизга,

— социализм мамлакатларидаги қардошларимизга, жаҳоннинг ҳамма давлатларидаги дўстларимизга ва маслакдошларимизга,

— янги, эркин жамият қураётган кишиларнинг ҳаммасига, социал ва миллий асоратдан қутилиш учун курашаётган кишиларнинг ҳаммасига,

— тинчлик ва тараққиёт ишининг қадр-қимматини билган кишиларнинг ҳаммасига

улуғ Ленин юбилейи туфайли чин юракдан айтилган табрик сўзлари билан мурожаат қиладилар!

Бугун биз деб давом қилди докладчи, партиямизнинг ветеранларига, Ленин гвардияси деб ҳақли равишда ном олган кишиларга энг қизғин ташаккур сўзлари билан мурожаат қиламиз. Сизларнинг тажрибангиз, сизларнинг ғайратингиз, революция ишига берган бутун ҳаётингиз, азиз ўртоқлар коммунизм қурувчиларнинг янгидан-янги авлодлари учун ўрнак бўлиб хизмат қилиб келди ва хизмат қила беради.

Социалистик мамлакатлардан ва ёш прогрессив давлатлардан келиб, шу залда ўтирган жанговар ўртоқларимизни, коммунистик ва ишчи партияларнинг, ҳамма қитъалардаги сўл социалистик партияларнинг, миллий демократик партиялар ва ҳаракатларнинг вакилларини табриклаймиз. Сиз дўстларнинг шу ерда ўтирганлигингизнинг ўзи ҳам жаҳон нечоғлик ўзгарганлигини, марксизм-ленинизм билан қуролланган революцион кучлар таъсири остида жаҳон нечоғлик янгиланганлигини кўрсатиб турибди. Сизларнинг ҳаммангизга қилаётган шонли ишларингизда, Маркс — Энгельс — Лениннинг енгилмас таълимотини амалга ошириш учун олиб бораётган курашингизда янги катта муваффақиятлар тилаймиз.

Ўтмишни, ўн тўққизинчи асрни фикран кўз олдимизга келтирайлик, деди Л. И. Брежнев. Ўша маҳалда капитализм танҳо ҳукмрон эди. Капиталистик дунё ҳукмронлари оммани эксплуатация қилиб, мустамлакаларни талаб, босқинчилик урушлари олиб бориб, бениҳоя катта фойда орттирмоқда эдилар. Буржуазия идеологлари капитализмнинг «олтин асри» келди, деб тинмай жар солмоқда эдилар.

Лекин буржуазия равнақ топаётгандек бўлиб кўринсада, аммо унинг замирида эксплуататор тузумини ағдариб ташлайдиган қудратли ижтимоий кучлар етилмоқда эди. 1848 йилда Карл Маркс билан Фридрих Энгельс капитализмнинг ўрнини социализм революцион йўл билан олиши муқаррар эканлигини ўлмас «Коммунистик партия манифести»да асослаб бердилар ва ишчилар ҳаракатига жанговар шиор бериб, «Бутун дунё пролетарлари бирлашингиз!» деб хитоб қилдилар. 1871 йилда пролетар революциясининг биринчи чақмоғи планета уфқини ярқиратиб юборди. Париж коммунасининг Қизил байроғи кўтарилди.

XIX асрнинг охири, XX асрнинг бошида капиталистик жамият ривожланишининг охирги — империалистик босқичига қадам қўйди. Революцион бўронлар ва социал ларзалар даври яқинлашаверди.

Россияда революция учун шарт-шароит айниқса тез етилаверди. Россия помешчиклари ва буржуазиясининг зулми ҳам, чет эл помешчиклари ва буржуазиясининг зулми ҳам, ўнлаб мазлум миллатларнинг ҳуқуқсизлиги, чиновникларнинг ўзбошимчалиги ва полициялар зулми, Ленин ибораси билан айтганда, чириган самодержавие разолати — мана шуларнинг ҳаммаси халқ оммасининг қаҳр-ғазабини ошираверди. Россияни бошланиб келаётган империализм даври социал — сиёсий зиддиятлари ва конфликтларининг тугунига айлантираверди. Ўша вақтдаги халқаро ишчилар ҳаракатининг ҳамма вазифалари орасида энг революцион вазифа бўлган вазифани бажаришни — инсониятга социализм йўлини очиб бериш вазифасини бажаришни Россия пролетариати ўз зиммасига олиши керак эди.

Маркс билан Энгельснинг шижоатини давом эттира оладиган, етилиб келаётган революцион бурилишнинг моҳиятини чуқур англаб, мана шу бурилишини амалга ошириладиган ижтимоий кучларга бошчилик қила оладиган киши керак бўлиб қолди, деб таъкидлади докладчи. Владимир Ильич Ульянов — Ленин ана шундай киши бўлиб чиқди.

Ленин марксизм назариясига таяниб, Россия ҳам бошқа ҳар қандай капиталистик мамлакат каби ривожланиб бораётганлигини исботлаб берди. Бу хулосани Ленин ўзининг бир қанча жуда муҳим тадқиқотларида, шу жумладан, «Халқ дўстлари» нима ва улар социал-демократларга қарши қандай курашадилар» ва «Россияда капитализмнинг ривожланиши» сингари асарларида асослаб берди.

Ҳа, Россия капиталистик йўлдан бораверди, ишчилар синфи асосий революцион куч бўлиб қолаверди. Шу сабабли, «Ўзига хос», яъни майда буржуа социализмини ўтказувчилар бўлган народниклар билан жанг қилинди. Лекин народникликка зарбалар бера туриб, Ленин янги хавф пайдо бўлаётганлигини: Россиядаги капитализмни бўяб кўрсатмоқ учун марксизмдан фойдаланишга ҳаракат қилинаётганлигини кўрди. Яна жангга тушди. Аммо бу сафар Марксни жўн либералга айлантиришга уринаётган «легал марксистларга» қарши, ёш ишчилар ҳаракатини сиёсий кўр қилишга интилаётган «экономистларга» қарши жанг қилинди.

Маркс-Энгельснинг революцион таълимоти учун олиб борилган мана шундай курашда ленинизм камол топа берди. Россияда революцияни тайёрлаш мана шу тарзда бошланди. Бу тайёргарлик ишига Ленин ўз умрининг ўттиз йилини бағишлади.

Жаҳонни изоҳлаш билангина кифояланиб қолмай, уни ўзгартириш ҳам керак, деб Маркс даъват қилган йўлдан Ленин оғишмай бораверди. Назарий проблемаларни практика билан, синфий кураш билан чамбарчас боғлаб ҳал қилиш Ленин даҳосининг ўзига хос хусусияти эди. Бу хусусият пролетар революцияси кун тартибига қўйилган XX асрдаги революцион ҳаракатнинг туб эҳтиёжларига мос бўлиб тушди.

Революцион фикрнинг юксак даражада парвоз қилиши ҳам, пролетариат синфий курашининг ташкилотчиси бўлишдек мислсиз маҳорат ҳам Ленинга хос хусусиятлар эди. Революциянинг ғалабаси учун, янги жамият қуриш учун ишчилар синфининг марксизм назарияси билан қуролланган жанговар партияси зарурлигини Ленин ҳаммадан кўра яхшироқ билар эди. Ленин ўзининг «Нима қилмоқ керак?» деган машҳур асарида «Қани бизга революционерлар ташкилотини беринг-чи, биз Россияни тубдан ўзгартириб юборамиз!» деб ёзган эди.

Мана шундай партияни — большевиклар партиясини тузиш ва тоблаш Ленин ҳаётининг иши бўлиб қолди.

Ленин ўзининг революционерлик фаолиятини бошлаганида, деб эслатиб ўтди Л. И. Брежнев. Россияда бир неча ўнлаб марксистлар бор эди, холос. Ленин партияси ҳокимиятни қўлга олганида унинг сафида 350 минг киши бор эди. Миллион-миллион кишилар мана шу коммунистлар кўрсатган йўлдан борди. Бу Ленин билан ленинчиларнинг ғалабаси бўлди, Россиянинг — Россия билан эса бутун дунёнинг ҳам — янги тарихий даврга ўтишига имкон берган ғалаба бўлди.

Россиядаги уч революциянинг жангларида ленинча социалистик революция назариясининг негизини ташкил этган янги назарий хулосалар ва умумлашмалар, янги стратегия ва тактика йўл-йўриқлари вужудга кела берди ва синовлардан ўтди.

1905—1907 йиллардаги революция биринчи синов бўлди. Лениннинг ўша даврда ёзган асарлари саккизта катта томни ташкил қилади.

Ленин курашаётган омманинг тажрибасини умумлаштириб, буни меньшевикларнинг догматик схемаларига қарама-қарши қилиб қўйиб, буржуа-демократик революцияни империализм шароитида ўсиб, социалистик революцияга айланиши учун реал имконият борлигини кўрсатиб берди. Буржуа демократик революцияда пролетариатнинг гегемонияси тўғрисида, пролетариат билан деҳқонларнинг революцион-демократик диктатураси тўғрисида, бошқа синфлар ва партияларга муносабат тўғрисида, революциянинг кўтарилиш ва пасайиш даврларида пролетариат партиясининг тактикаси тўғрисида Ленин таълимоти — мана шуларнинг ҳаммаси эксплуататорлик тузумини ағдариб ташлаш вазифаси олдида турган кишиларнинг «ҳаммаси учун ҳозир ҳам большевистик тактиканинг намунаси» бўлиб қолмоқда.

(Давоми 2 ва 3-бетларда).

ЛЕНИН ИШИ ЯШАМОҚДА ВА ҒАЛАБА ҚОЗОНМОҚДА

(Давоми. Боши 1-бетда).

Ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВ доклади

Ленин назария билан практикани, фалсафа билан сиёсатни боғлашни бутун партия фаолиятининг қонуни деб ҳисоблади. Шу сабабли, 1905 йил революцияси мағлубиятга учраб, мамлакатда реакция, партия ичида парокандалик ва иккиланишлар кучайиб, натижада пролетариат ҳаракатининг назарий негизи хавф остида қолганидан кейин Ленин ўз ақл-идрокининг бутун қувватини Маркс, Энгельснинг фалсафий меросини ҳимоя қилишга ва янада ривожлантиришга қаратди.

Жаҳон империалистик урушининг биринчи кунларидан бошлаб Ленин бошчилигида большевиклар шовинизм ва оппортунизм кучларига қарши ошкора кураш бошладилар, деб сўзида давом қилди докладчи. Шовинизм васвасаси бениҳоя авжга чиқарилган бир вазиятда «ўз» ҳукуматини мағлубиятга учратиш шиорини кўтариб чиқмоқ, империалистик урушни граждан урушига айлантиришга даъват қилмоқ учун нақадар довюрак, нақадар мард, ўзининг ҳақ эканлигига, революция ишининг ғалабасига нақадар зўр ишонч бўлиши кераклигини ўйлаб қаранг, ўртоқлар! Ленин, большевиклар шундай қилишди. Улар ишчилар ишига хиёнат қилган II Интернационал раҳбарларига шафқатсиз кураш очишди. Улар жаҳон ишчилар ҳаракатидаги соғлом, интернационалистик кучларни янги, коммунистик интернационалга негиз бўладиган кучларни тўплашга киришдилар.

Революциянинг оташин жангчиси бўлган Ленин айни вақтда жуда чуқур мутафаккир ҳам эди. Уруш йилларида у жаҳон қирғинини бошлаб берган монополистик капитализмнинг моҳиятини анализ қилиш йўлида жуда катта илмий иш олиб борди. Ленин кўп йиллар давомида иқтисодий тадқиқотлар олиб бориш натижасида капитализмнинг юқори ва охирги босқичи бўлган империализм тўғрисидаги яхлит назарияни яратди.

У, капитализмнинг янги белгилари пролетариатнинг буржуазияга қарши зафарли кураш олиб бориши учун айни янги имкониятларни, янги истиқболларни очиб беради, деб мана шу курашни кучайтиришни талаб қилади, империализм социалистик революциянинг арафаси эканлигини исботлади. Шу муносабат билан Лениннинг социалистик революция дастлаб бир неча мамлакатда, ҳатто бир мамлакатда ғалаба қилиши мумкин, деган хулосаси унинг доҳиёна кашфиётларидан бири бўлди.

1917 йилги Февраль революцияси большевиклар партияси олдига, Россия пролетариати олдига жуда кўп бутунлай янги проблемаларни қўйди. Ўша буржуа-демократик революция ўсиб социалистик революцияга айланиши лозим эканлиги ҳозирги кунда ҳаммамизга очиқ-равшан. Лекин Лениннинг ақлига, зукколигига ва иродасига қайта-қайта баҳо бермоқ учун, Ленин шижоатининг миқёси ҳақиқатан нақадар катта эканлигини ҳис қилмоқ учун ўша вақтдаги вазият нақадар чигал ва зиддиятли бўлганлигини, революциянинг бундан буёнги йўллари тўғрисида ўша вақтдаги қарашлар нақадар хилма-хил бўлганлигини ҳисобга олмоқ керак. Социалистик революцияга ўтиш йўлини равшан кўрсатиб берган «Апрель тезислари» мамлакатимиз сиёсий тарихи учун бурилиш аҳамиятига эга воқеагина бўлиб қолмасдан, шу билан бирга, умуман революция тўғрисидаги марксизм назариясини ривожлантиришда қўйилган янги қадам ҳам бўлди.

Ленин Россияга қайтиб келгач, социалистик революцияни тайёрлашга доир амалий ишга бутун вужуди билан киришиб кетди.

Октябрнинг айни арафасида, Ленин охирги махфий шароитда ишлаб турган вақтда унинг бутун фикри-зикри социализм ғалабаси учун ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган пролетариат диктатураси, социалистик демократия, коммунистик жамиятнинг икки фазаси сингари проблемаларни ишлаб чиқишга қаратилди. Лениннинг энг машҳур асарларидан бири бўлган «Давлат ва революция» асари шу тариқа вужудга келди.

Ленин бошчилигидаги Большевиклар партияси раҳбарлигида Улуғ Октябрь социалистик революцияси эришган ғалаба жаҳоншумул тарихий воқеа бўлди. Бу ғалаба жаҳонни революцион йўл билан ўзгартиришни бошлаб берди. Шу билан бирга, бу ғалаба Лениннинг шу дамгача бўлган бутун назарий ва амалий фаолиятининг чўққиси бўлди. Улуғ Октябрь Ленинча стратегиянинг ва синфий кураш тактикасининг, революция тўғрисидаги Ленин назариясининг чинакам тантанаси бўлди.

Қишки сарой шиддатли ҳужум қилиниб олинди. Россиянинг охирги буржуа ҳукумати ағдарилди. Владимир Ильич Ленин — жаҳонда биринчи ишчи ва деҳқонлар ҳукуматининг бошлиғи.

Ленин Советлар Республикасини мудофаа қилишга, Қизил Армияни тузишга раҳбарлик қилиб турди. У социалистик экономикани ривожлантиришнинг энг мураккаб масалаларини ҳал қилиш йўлларини топди, социализм сиёсий иқтисодининг негизларини қурди. Унинг ғоялари РСФСР-нинг Биринчи Конституциясига ва Совет Социалистик Республикалари Иттифоқини тузишга асос қилиб олинди. Маданият ва маориф, фан ва техника, синфлар тақдири ва миллатлар тақдири — буларнинг ҳаммаси Лениннинг диққат марказида турди. Октябрнинг ғалабасидан кейин ўтган олти йилдан сал кўпроқ вақт ичида революциямизнинг йўлбошчиси шу қадар зўр ишлар қилдики, бу ишларнинг мазмуни ва натижалари жаҳон тарихининг боришига ҳали узоқ вақтларгача ўз таъсирини ўтказиб туради.

Лекин Ленин нима билан шуғулланмасин, қандай масалаларни ҳал қилмасин, партия — уни чиниқтириш, унинг сафларини мустаҳкамлаш ҳар доим Лениннинг диққат марказида турди. У партия ичидаги фракциячиликни, гуруҳбозликни жуда ёмон офат деб ҳисоблади, бу офат билан қатъиян ва шафқатсиз курашиш кераклигини таъкидлади.

Ленин жаҳон коммунистик ҳаракатини ривожлантиришга, жаҳон социалистик революциясининг сиёсий армиясини тайёрлашга кўп куч сарфлади. Унинг ташаббуси билан Коммунистик интернационал тузилди. Бу эса, жаҳон коммунизми тарихидаги бурилиш нуқтаси бўлиб қолди.

Марксизм — ленинизм бутун бир интернационал таълимотдир, у барча коммунистлар учун, барча революционерлар учун назарий мулк бўлиш билан бирга, ҳаракатга қўлланмадир.

Шунинг учун ҳам бутун дунёдаги революцион ишчиларнинг намояндалари билим ва тажрибаларнинг жуда бой хазинаси, буюк назариячи ва йўлбошчи бўлган Ленинга маслаҳат сўраб мурожаат қилиб турдилар. Социализм ва коммунизм ғалабаси учун курашаётганларнинг ҳаммаси ҳозир ҳам Ленинга, унинг таълимотига мурожаат қилмоқдалар.

Ленинизм — ҳозирги дунёдаги энг илғор ва нуфузли идеология, келажак эгаларининг енгилмас идеологияси. В. И. Ленин асарларидек асарлари кўп тарқалган одам ер юзида бўлган эмас ва йўқ. Ленин асарлари жаҳон халқларининг 117 хил тилида нашр этилди.

В. И. Ленин илмий коммунизм муваффақиятларининг сабабларини очиб бериб, бундай деган эди: Маркс таълимоти тўғри таълимот бўлгани учун ҳам қудратли таълимотдир. Бу сўзлар Ленин таълимотининг ўзига ҳам тўла равишда мансубдир. Ленин таълимотининг тўғрилигини турмушнинг ўзи, XX аср сиёсий тараққиётининг бутун тажрибаси исботлаб берди.

Ленин одамларни севарди, уларнинг бахт-саодати учун курашди, одамларнинг бахт-саодати деб, у золимларга ва эксплуататорларга, уларнинг ҳар қандай қиёфадаги ёлланган хизматкорларига, революция ишига хиёнат қилган хоин ва сотқинларга шафқатсиз бўлди.

Ишда чинакам коллективчилик руҳини ярата олишда ҳеч ким Лениндан ўтолмас эди. Ленин ўз нуқтаи назарини зўр эҳтирос, эътиқод ва сабот билан ҳимоя қилар ва шу билан бирга ўз ўртоқларининг фикрини қадрлар, уларнинг фикрига сезгирлик билан қулоқ солар эди. У кўзга кўринган революционерларнинг, халқ орасидан етишиб чиққан сиёсий раҳбарлар ва давлат раҳбарларининг бутун бир тўдасини тарбиялаб ўстирди ва ўз атрофида жипслаштирди. Ленин раҳбарлигида партия съездлари, Марказий Комитетнинг ва Марказий Комитет Сиёсий Бюросининг, Халқ Комиссарлари Советининг мажлислари ишчилар синфининг, бутун меҳнаткаш халқнинг манфаатларини ифодаловчи коллектив сиёсатни ишлаб чиқиш намуналари бўлди.

Ленин қилгани сингари жуда катта ишни, ҳатто геннал одам бўлса ҳам, бир кишининг қилиши мумкинлиги баъзан ақлга сиғмайдигандек бўлиб, одам имконияти доирасига сиғмайдигандек бўлиб кўринади, деди Л. И. Брежнев. Ленин чарчаш нималигини билмайдиган буюк заҳматкаш эди, ҳайрон қоларлик даражадаги ишлаш қобилиятига эга бўлган киши эди. Коммунист бўлмоқ учун, — деган эди Ленин, — инсоният тўплаган билимларни ўзлаштириб олмоқ керак. Ленин мана шу қоидага умр бўйи амал қилиб келди.

Камтарлик ва одмилик, чинакам одамийлик, одамларни ҳурматлаш ва уларга ишониш, уларнинг тақдирида шахсан қатнашиш фазилатлари Лениннинг қатъий принципиаллиги, ўзига ва бошқаларга нисбатан талабчанлиги билан бирга қўшилган эди. Донишмандлик ва узоқни кўра билиш — чарчаш нималигини билмайдиган ишчанлик билан, букилмас ирода билан бир-бирига қўшилган эди. Буюк олимга хос теран билим ва ақлнинг ўткирлиги ҳаётни, унинг энг яхши гўзалликлари ва шодликларини астойдил севиш билан бир-бирига қўшилган эди.

Л. И. Брежнев сўзида давом этиб, бундай деди: бунёдкорлик фаолиятини Ленин ғалаба қозонган пролетариатнинг энг асосий вазифаси деб билар эди. Лекин бунёдкорлик ишига киришмоқ учун қуролли чет эл интервенцияси билан ички контрреволюциянинг бирлашган ҳужумини қайтариш лозим эди. Совет Россиясининг ишчилари билан деҳқонлари Ленин партияси теварагига жипслашиб, бошқа мамлакатлар меҳнаткашларининг қудратли интернационал мададига таяниб, ғалаба қозонишга муваффақ бўлдилар. Империализм жуда катта ҳарбий-сиёсий ва маънавий мағлубиятга учради.

Революция туфайли туғилган ёш совет давлати — пролетариат

диктатураси давлати ўзини сақлаб қолди. Жамиятни социалистик тарзда қайта қуришдан иборат Ленин ғоясидан руҳланган миллион-миллион кишилар янги турмуш қуришга киришдилар.

Лениннинг социализм қуриш плани жаҳоншумул тарихий аҳамиятга эга бўлган вазифаларни ҳал этишга илмий, комплекс ва реалистик ёндошиш намунасидир.

Социализм қуриш иши революцион ғайрат-шижоат, илҳомбахш фидокорона меҳнатнинг шундай тўлқинини юзага келтирдики, бу тўлқин социализм йўлидаги ҳамма тўсиқларни сидириб ташлади. Планда белгиланган режалар воқеликка, реалликка айланди. Бу — совет халқининг жаҳоншумул тарихий ғалабаси, ленинизмнинг ғалабаси бўлди.

30-йилларда, деди Л. И. Брежнев, социализм мамлакатимиз ҳаётининг ҳамма соҳаларида мустаҳкам қарор топди. Бекиёс шиддат билан олға интилувчи, куч-ғайратга тўлиб тошган социалистик индустриал — колхозлашган давлат жаҳон аҳлининг кўз ўнгида намоён бўлди. Ленин чизиб берган йўлдан навбатдаги шаҳдам одимни қўймоқ учун шарт-шароит вужудга келтирила бошланди.

Бу ишга уруш халақит берди. Мамлакат фашист босқинчиларнинг ваҳшиёна ҳужумига дучор бўлди. Ватан ҳалокатли хатар остида қолди. Шу кунларда ҳам совет халқининг мардлиги, матонати ва ғалабага бўлган букилмас иродаси, Ленин партияси теварагига жипслашганлиги беқиёс куч билан намоён бўлди. Оғир синов даврида совет ижтимоий ва давлат тузуми ўзининг тош метиндек мустаҳкамлигини намойиш қилди. Лениннинг ўз халқ ҳокимиятини ҳимоя қилаётган, ўзининг ҳаққоний ишини, ўз келажагини ҳимоя қилаётган халқни асло енгиб бўлмайди, деган сўзлари нақадар тўғри эканлиги ўша даҳшатли йилларда исбот бўлди. Совет халқи ўзининг миллион-миллион ўғил ва қизлари ҳаёти эвазига социализм ғалабаларини ҳимоя қилиб қолди.

Биз тез орада фашистлар Германияси устидан қозонилган ғалабанинг йигирма беш йиллигини нишонлаймиз. Ана шу ажойиб сана арафасида биз совет халқи, унинг қуролли кучлари кўрсатган улуғ жасоратга қайта-қайта таҳсинлар айтамиз. Халқимиз совет кишиларининг озодлиги ва бахт-саодати йўлида, жонажон Ватан манфаатлари йўлида ўз жонларини қурбон қилган кишилар хотирасини авлоддан-авлодга абадий сақлайди.

Биз Ленин васиятларига амал қилиб, Ватан мудофаасини бундан буён ҳам мустаҳкамлайверамиз, армияни энг мукаммал қурол-яроғ билан таъминлай берамиз. Бизнинг Армиямиз тинчлик армияси, ҳамма халқлар хавфсизлигининг ишончли таянчи бўлиб келди. Ҳозир ҳам шундай ва бундан буён ҳам шундай бўлиб қолади.

Урушда биз кўрган талафотлар ва вайронгарчиликлар нақадар оғир бўлганлигини ҳамма билади. Кўп шаҳарларни ва қишлоқларни, заводларни ва электр станцияларни, мактабларни ва касалхоналарни қайтадан қуриш лозим эди. Душманлар бизнинг давлатимизни узоқ вақтгача заифлаштириб қўйиш йўлидаги макрли мўлжалларини пучга чиқариб, уруш етказган жароҳатларни қисқа муддатларда тузатиб, совет халқи олға томон катта одим ташлади. Урушдан кейинги йилларда эришилган моддий ва маънавий ғалабалар ўз кўлами жиҳатидан кишини қойил қолдиради. Социализм ўз кучини ва ҳаётийлигини яна бир бор намойиш қилди.

Босиб ўтилган йўлга назар ташлаб, шундай деб айтиш мумкин: дарҳақиқат, халқимиз, партиямиз фахрланса арзийдиган ишлар қилди. Совет халқи зиммасига кўпгина қийинчиликлар ва машаққатлар тушди. Унинг зиммасига жуда катта тарихий масъулият юкланди. Лекин у ҳамма синовларни матонат билан мардонавор бартараф қилди, ўзининг юксак бурчини муносиб равишда бажарди. Халқимиз ҳамиша ва ҳар ишда, даҳшатли ҳаёт синовлари ва шиддатли жанг дамларида, қувончли ғалабалар ва аламли муваффақиятсизликлар дамларида Ленин байроғига содиқ бўлиб қолди, ўз партиясига, революция ишига содиқ бўлиб қолди. Ана шу ажойиб кунда Ленин хотирасига ҳисоб беришга арзигулик ишлар қилганмиз, ўртоқлар. Жаҳон цивилизацияси тарихида биринчи бор социализм тўла-тўкис ва узил-кесил ғалаба қозонди, ривожланган социалистик жамият қурилди ва муваффақиятли равишда коммунизм қуриш учун шарт-шароит вужудга келтирилди.

Ҳозир совет жамияти, деб таъкидлади Л. И. Брежнев, — қудратли социалистик индустрия ва ривожланган қишлоқ хўжалигига эга. Экономиканинг ҳозирги миқёсларини таққослаш ёрдамида жуда яхши билиб олиш мумкин. Чор Россияси саноати бир йил мобайнида ишлаб чиқарган миқдордаги маҳсулотни эндиликда саноатимиз беш кун ичида ишлаб чиқармоқда. Совет Иттифоқининг миллий бойлиги катта миқдорда кўпайиб, революциядан аввалгига қараганда 15 баравар ошиб кетди.

Ҳозир совет жамияти — ҳамма синфлар ва социал группаларнинг, ҳамма миллатлар ва элатларнинг, ҳамма авлодларнинг дўстлиги ва ҳамкорлигидан иборат. У давлат ва жамиятнинг ҳамма ишларини идора қилишда меҳнаткашларнинг иштирокини реал равишда таъминлаб берувчи социалистик демократиядан иборат. У энг кенг халқ оммасининг мулки бўлиб қолган илғор социалистик фан ва маданиятдан иборат.

Ҳозир совет жамияти — пролетар, социалистик гуманизм ғояларининг реал мужассамлашувидан иборат. Бу жамият моддий неъматлар ишлаб чиқаришни ва маънавий маданиятга эришишни, ижтимоий муносабатларнинг бутун схемасини меҳнат аҳлига хизмат қилдирмоқда.

Биз эга бўлган нарсалар, биз қувонаётган ва фахрланаётган нарсаларнинг ҳаммаси — ана шуларнинг барчаси ишчилар синфимиз, деҳқонларимиз, зиёлиларимиз, бутун совет халқи кураши ва меҳнатининг натижасидир.

Марксизм-ленинизмнинг ишчилар синфи етакчи революцион ва бунёдкор куч эканлиги тўғрисидаги таълимоти ғоят тўғри эканлигини жамиятимизнинг бутун тарихи исботлайди. Совет ишчилар синфи ўзининг жамиятга раҳбарлик қилиш, социализм, коммунизм қуриш қобилиятини жуда яхши намойиш қилиб кўрсатди. Чунончи, мамлакатнинг индустриал ва мудофаа қудрати, қишлоқ хўжалигини ва экономиканинг бошқа тармоқларини тубдан қайта қуриш учун зарур бўлган техника базаси аввало ишчилар синфининг қўли билан бунёд этилди. Ишчилар синфи ўз орасидан минглаб давлат ва жамоат арбобларини, ишлаб чиқариш командирларини, олимлар ва саркардаларни, ёзувчилар ва рассомларни етиштириб берди. Энг кўп сонли, энг уюшқоқ синф бўлган ишчилар синфи ҳозир ҳам жамиятимиздаги раҳбарлик ролини амалга оширмоқда.

Ишчилар синфининг мақсади — коммунизм умумхалқ мақсади бўлиб қолди.

Ишчилар синфининг идеологияси — марксизм-ленинизм — ҳукмрон идеология бўлиб қолди.

Колхозчи деҳқонлар курашда ҳам, меҳнатда ҳам ишчилар синфининг ишончли иттифоқчисидир. Социализм деҳқонларнинг қашшоқлиги, ҳуқуқсизлиги ва забунлигига абадий барҳам берди, худбинликнинг тор қафасидан ёруғ дунёга олиб чиқди. Жамоат еридаги коллектив меҳнат қишлоқнинг ҳаётини ҳам, маънавий турмушини ҳам ўзгартириб юборди.

Социалистик революциянинг ҳамма босқичларида, социализм қуриш даврида ва совет халқи коммунизм қураётган ҳозирги пайтда ҳам ишчилар синфи билан деҳқонлар иттифоқи тузумимизнинг мустаҳкам негизи, коммунизм йўлидаги янги-янги ғалабалар гарови бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади!

Лениннинг ишчилар синфи билан фан ва техника намоёндаларининг келгусидаги иттифоқи тўғрисида башорат қилиб айтган гапи рўёбга чиқди, Ленин айтганидек, бу иттифоққа «Ҳеч қандай жоҳил куч қаршилик кўрсата олмайди». Совет олимларининг чуқур социал ва илмий-техникавий ўзгаришлар асридаги роли айниқса буюкдир. Биз уларга зўр ҳурмат ва миннатдорчилик ҳисларини изҳор қиламиз.

Социализм учун курашчиларнинг кекса авлоди ўзига муносиб ўринбосар тайёрлади, унга ўз тажрибасини, ўз билимларини, зафарли Ленин эстафетасини топширди. Партия шунга ғоят аминдирки, совет ёшлари ва унинг илғор отряди — ўз сафларида юз миллиондан ортиқ совет кишисига сиёсий сабоқ берган Ленин комсомоли янги ажойиб ишлар қилиб, Ватан шуҳратини оширади.

Бутун партиямиз, бутун совет халқи бир иш йўлида яшамоқдалар, деб сўзини давом эттирди докладчи. Бу иш — коммунистик жамият қуришдир. Шу улуғ мақсадга бориш йўллари КПСС программасида, партия съездларининг ва Марказий Комитет пленумларининг бутун халқ томонидан маъқулланган қарорларида белгилаб берилган. Совет халқи ўз олдига қанчалик катта вазифалар қўйса, партиянинг иши ҳам шу қадар масъулиятлироқ бўлиб боради, Ленин билан маслаҳатлашиш эҳтиёжи ҳам шу қадар кўпая боради. Совет мамлакати ҳозирги замон тараққиётининг энг муҳим проблемаларини ҳал этишида Ленин фикрлари, унинг курашчи ва ижодкорга хос жуда бой амалий тажрибаси бизга бебаҳо ёрдам беради.

Ҳар қандай бинони қуриш ҳам пойдевордан бошлангани кабн коммунизм қурилишининг кўп қирралн, улкан ишида ҳам унинг моддий — техника базасини вужудга келтириш биринчи ўринда туради.

Экономика мураккаб ва ривожланиб борувчи организм бўлиб, унинг тараққиёти ўз — ўзидан доимо янги-янги проблемаларни ўртага қўйиб туради. Совет экономикаси янги муҳим босқичга қадам қўйган ҳозирги вақтда бу ҳақиқатнинг тўғрилиги айниқса равшан кўриниб турибди, деди Л. И. Брежнев. Социалистик ишлаб чиқаришимиз жуда ривожланиб кетди, халқ хўжалигидаги алоқалар мураккаблашди, фан-техника революцияси жадал суръатлар билан ривожланмоқда. Ана шуларнинг ҳаммасини ҳисобга олиб, партия Марказий Комитети билан ҳукумат иқтисодий сиёсатни, хўжалик юритиш методларини, ташкил этиш ва бошқариш формаларини мамлакатимиз тараққиётининг ҳозирги босқичига муносиб келадиган тарзда ишлаб чиқиш лозим, деган хулосага келдилар. Орқага қайрилиб қараб, биз КПССнинг XXIII съезди, Марказий Комитетнинг 1965 йилги Март ва Сентябрь пленумларидан бошлаб ўтган йилги Декабрь пленумигача ўтказилган пленумлари бу йўлда анча олға силжиш имконини берганлигини айта оламиз.

Ҳозир партиянинг XXIV съезди яқинлашиб келмоқда. Келгуси беш йилликнинг планини тайёрлаш ниҳоясига етказилмоқда. Хуллас, совет экономикасининг каттагина даврдаги тараққиёт йўлларини белгилаб берувчи янги салмоқли қарорлар қабул қилиниши керак.

Ана шу катта ишга биз Ленинча ёндошиб, турли-туман иқтисодий вазифалар орасидан, ана шу вазифанинг бутун занжири орасидан энг муҳим, асосий халқани танлаб олишга ҳаракат қилмоқдамиз. Ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш, меҳнат унумдорлигини ҳамма жойда анча ошириш — ана шундай халқадир.

Бунинг учун керакли бўлган энг муҳим нарса — фан-техника тараққиётини жадаллаштиришдир. Ленин бизга шундай деб таълим берган эди.

Ижтимоий ишлаб чиқариш ҳамма қатнашчиларининг меҳнатини ташкил этиш ва иш услубини такомиллаштириш вазифаси ҳам ғоят актуал вазифа бўлиб қолди. Ўз-ўзига талабчанликни ошириш — бу соҳадаги энг асосий вазифадир.

Эндиликда планлаштириш ишини тўғри йўлга қўйиш бениҳоя муҳим роль касб этмоқда. Докладчи Лениннинг: «Узоқ йилларга мўлжалланган планлардан қўрқманг» (31-том, 543-бет) деган даъватини эслатиб ўтди. Лениннинг ўзи ГОЭЛРО плани устидаги иши билан планлаштиришга бундай ёндошишнинг энг яхши намунасини кўрсатди.

Перспектив планлаштиришни яхшилаш ҳозир айниқса катта аҳамият касб этмоқда. Шу планда мавжуд ресурслар ҳам, олдиндан аниқлаб олинаётган эҳтиёжлар ҳам ҳисобга олинмоқда.

Мамлакатимиздаги ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштиришни планлаштириш ҳам муҳим вазифадир, бунга Ленин жуда катта аҳамият берган эди. Халқ хўжалигимизнинг айрим соҳаларига доир узоқ муддатга мўлжалланган ва бир ерга жамланган планлар, йирик ижтимоий-иқтисодий проблемаларни ҳал этиш планлари мамлакат тараққиётининг узоқ истиқболга мўлжалланган яхлит программасини ташкил қилади.

Коммунистик экономикани қуришни Ленин хўжалик раҳбарларининг, ишлаб чиқариш ташкилотчилари ва командирларининггина вазифаси деб билган эмас, деди докладчи. «Янги жамоатчиликнинг асосий омили, — деган эди у, — омманинг онгли ижодидир, жонли, ижодий социализм халқ оммасининг ўзи яратган социализмдир» (26-том, 293-бет). Шунга мувофиқ равишда партия саноат корхоналарини, совхозлар ва колхозларни бошқаришда, ишлаб чиқариш самарадорлигини ва меҳнат унумдорлигини ошириш учун, мавжуд қувватлардан энг тўлиқ равишда фойдаланиш, меҳнат интизомини ошириш учун курашда меҳнаткашларнинг иштирокини тағин ҳам кенгайтиришни таъминлашга қаратилган йўлни қатъият билан ўтказмоқда.

Лениннинг иқтисодий тежаш тўғрисидаги шиори вақтинчалик бўлиб қолмай, балки социалистик жамиятимизнинг ҳамма аъзоларига қўйиладиган доимий талабдир. Биз иш вақтининг ҳар бир минутини, хом-ашё ва ёқилғининг ҳар бир граммини, машинанинг ҳар бир деталини, меҳнат билан топилган ҳар бир тийинни тежашни ўргансак, мамлакатимиз тағин ҳам кучли ва бадавлат бўлиб қолади, коммунизм сари қилаётган ҳаракатимиз тағин ҳам жадаллашади.

Хўжалик вазифаларини ҳал этиш, деб таъкидлади Л. И. Брежнев, бизнинг жамиятимиз учун шунчаки мақсад бўлиб қолмай, балки бир восита эканлиги яхши маълум. Меҳнаткаш инсоннинг ишлаши, ўқиши, хордиқ чиқариши учун, ўз қобилиятларини ривожлантириши ва уни энг яхши тарзда рўёбга чиқариши учун энг қулай шароитларни яратиб бериш — партиямиз изчиллик билан ўтказиб келаётган сиёсатнинг энг асосий мақсади ва энг асосий моҳиятидир.

Кейинги йиллар мобайнида биз бу соҳада кўп ютуқларга эришдик, бир қанча катта социал проблемаларни ҳал этдик. Шу давр ичида шаҳар ва қишлоқларда кам ва ўртача миқдорда ҳақ олувчи категориялардаги меҳнаткашларнинг турмуш даражасини оширишга алоҳида эътибор берилди. Лекин келгусида янги катта вазифалар турганлигини яхши тушунамиз. Жамият ривожланган ва маданият ўсиб борган сари одамларнинг эҳтиёжлари ҳам доимо ўсаверади. Бу ҳақда В. И. Ленин жуда яхши гап айтган. «...Биз ҳар томондан янги талабларни кўрар эканмиз, биз мана бундай деймиз: Бу шундай бўлиши керак, ҳар ким ўз аҳволини яхшилашни истаётган экан, ҳамма турмуш фаровонлигидан баҳраманд бўлишни истаётган экан ана шунинг ўзи социализмдир», (27-том, 475-476 бетлар), — деб таъкидлаган эди у. Ҳозирги вазифа меҳнатга ҳақ тўлашни янада оширишдангина иборат бўлмай, шу билан бирга аҳолига керакли молларни ишлаб чиқаришни кўпайтиришдан, хизмат кўрсатиш сифатини яхшилашдан, уй-жой қурилишини тағин ҳам кенгайтиришдан, меҳнаткашлар саломатлигини муҳофаза қилишга қаратилган янги чораларни кўришдан ҳам иборат.

Партия иқтисодий проблемаларга энг кўп эътибор берар экан, айни вақтда халқнинг ғайрат-ҳаракатини коммунистик қурилиш вазифаларининг бутун комплексини ҳал этишга сафарбар қилмоқда.

Биз синфлар ва социал группалар орасидаги тафовутни аста-секин камайтириш сари бормоқдамиз, бунинг учун, Ленин таъкидлаб ўтганидек, «Шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги тафовутни, шунингдек жисмоний меҳнат кишилари билан ақлий меҳнат кишилари ўртасидаги тафовутни ҳам йўқотмоқ керак» (29-том, 436-бет), Ўз-ўзидан равшанки, бу вазифалар коммунистик жамиятдагина батамом ҳал этилади. Лекин бу йўлдан олға бормоқ учун ҳозирнинг ўзидаёқ кўп ишлар қилинмоқда.

Лениннинг улуғвор хизмати шундаки, деб такидлади Л. И. Брежнев, у миллий масалани социалистик тарзда ҳал қилиш программасини ишлаб чиқди. Бу программа амалга оширилди. Ленинча миллий сиёсатнинг тантанаси, ижтимоий ҳаётнинг энг ўткир, энг қийин масалаларидан бири бўлган миллий масаланинг Совет Иттифоқида ҳал қилинганлиги — жуда катта аҳамиятга эга бўлган иш бўлиб, инсониятнинг социал ривожида катта қадамдир.

Кўп миллатли мамлакатимизда коммунизм қурилиши миллатларни ҳар томонлама яқинлаштириш, уларнинг ўзаро ҳамкорлиги ва ўзаро ёрдамини мустаҳкамлаш йўлини изчиллик билан ўтказишни тақозо этади. Бунинг йўли ҳамма республикаларимизнинг экономикаси ва маданиятини янада ривожлантиришдан, моддий ва маънавий маданият муваффақиятларини ўзаро баҳам кўришни яхшилашдан, миллатчилик ва шовинизм сарқитларини тугатиш юзасидан албатта қунт билан иш олиб боришдан иборат.

Бизда, деди сўнгра докладчи, Совет социалистик умумхалқ давлати коммунизм қурилишининг асосий қуролидир. Шу сабабли ҳам бу давлатни доимо мустаҳкамлаш, жамиятни бошқаришнинг бутун системасини такомиллаштириш зарур.

Меҳнаткашларни давлатни, жамиятни бошқаришнинг кундалик ишига жалб қилиш имкониятини Ленин социализмнинг энг улуғ афзаллиги деб билган эди. У «Оммани идора қилиш ишига ўргатиш» (28-том, 472-бет) вазифасини қўйди. Шу мақсадда биз советларнинг, жамоат ташкилотлари ва меҳнат коллективларининг жамият ҳаёти ва ривожидаги ролини ошириш устида, социалистик қонунчиликни такомиллаштириш устида ишламоқдамиз ва бундан буён ҳам ишлайверамиз.

Партия, Ҳукумат совет давлатчилигини ва социалистик демократияни ривожлантириб, давлат аппаратини такомиллаштиришга, унинг иш маданиятини оширишга қаратилган йўлни сабот билан ўтказишга ҳаракат қилмоқдалар.

Биз совет давлатини ва социалистик демократияни ривожлантиришни аввало ўзимизнинг энг асосий мақсадимизга — коммунизм қуришга эришишнинг қудратли воситаси деб биламиз. Бизга буржуа идеологлари ва уларнинг ўнг оппортунистик ёрдамчилари социализмни буржуазияга мақбул бўладиган ўзларига хос бир тусга киритишни тарғиб қилиш йўлида зўр бериб қилаётган тавсияларига асло рози бўлмаймиз ва «демократияни шу тарзда ривожлантириш»га мутлақо юз тутмаймиз. Ўзимизнинг давр синовидан ўтган чинакам демократик традицияларимиз бор. Биз бу традицияларни эъзозлаб сақлаймиз, ривожлантирамиз ва такомиллаштирамиз.

Ленин юбилейига тайёргарлик кунларида социализмнинг ижодий кучи, Ленин ғояларининг сафарбар қилувчилик кучи ёрқин намоён бўлди. Ленин юбилейи йили шарафига беш йиллик планни муддатидан илгари бажариш учун бошланган мусобақа мамлакатимизда чиндан ҳам умумхалқ иши бўлиб қолди.

«КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПС 11 апрелда Бутуниттифоқ коммунистик шанбалиги ўтказилган вақтда барча меҳнаткашлар юксак уюшқоқлик ва активлик намуналарини кўрсатганликларини қайд қиладилар ва социалистик Ватанимиз бахт саодати йўлида ҳақ олмай ватанпарварларча фидокорона меҳнат қилганликлари учун бу шанбаликнинг ҳамма қатнашчиларига самимий ташаккур билдирадилар».

Минглаб коллективлар, шаҳар ва қишлоқлардаги миллион-миллион меҳнатчилар улуғ айёмни меҳнатдаги қандай ғалабалар билан кутиб олганликларини санаб тугаллаш қийин. Мусобақада ўрнак кўрсатган кўпгина корхоналар ва ташкилотларнинг коллективлари Ленин юбилейи Фахрий ёрлиқлари билан мукофотланди. Ишчилар, колхозчилар, ақлий меҳнат кишилари, ҳарбий хизматчилар В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигини нишонлаш юзасидан «Шавкатли меҳнат учун» ва «Ҳарбий шавкат учун» юбилей медаллари билан мукофотландилар. Партия Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукумати, деди Л. И. Брежнев, шавкатли меҳнатчилар ва жангчиларни юксак мукофот билан қизғин табриклайдилар ҳамда улар ҳамиша коммунизм бинокорларининг биринчи сафларида борадилар, деб ишонадилар.

Л. И. Брежнев Ленин мукофоти лауреатларини ва мамлакатимизнинг улуғ Ленин номи билан аталган олий ордени билан мукофотланган ҳамма кишиларни ҳам чин кўнгилдан табриклади.

Бизнинг улуғ партиямизни Владимир Ильич Ленин бунёд этди, деди сўнгра Л. И. Брежнев. Бу партия раҳбарлигида совет халқи тарихий ғалабаларни қўлга киритди. Ленин партияни меҳнаткаш халққа фидойилик билан хизмат қилишга ўргатди. Ленин партия қўлига қудратли қурол — капиталга қарши, жамиятни революцион асосда қайта қуриш учун, социализм учун, коммунизм учун курашнинг назарияси ва сиёсатини берди.

Бизда партия ҳужжатлари алмаштирилаётган пайтда биринчи сонли партбилет ҳаммавақт Владимир Ильич Ленин номига тўлдирилади. Бу шунчаки символ эмас. Партия ишларида Ленин улкан ақл-заковати жўш урмоқда, Лениннинг оташин қалби тепиб турибди. Ленин ғоялари, ленинча сиёсий чиниқиш, ленинча ғалаба қилиш фани — бу шундай бир битмас-туганмас сарчашмаки, биз ундан ўз кучларимизга ишонч, мардлик ва оптимизм, ғалабага қатъий ишонч олиб турамиз.

Пролетариат партияси сифатида дунёга келган КПСС социализм ғалаба қилиши билан илгаригидек биринчи навбатда ишчилар синфига таяниб, бутун совет халқининг авангардига айланди. Ҳозирги кунда 18 ёш ва ундан каттароқ бўлган СССР гражданларидан тахминан ҳар ўн биринчиси партия сафидадир. КПСС нинг ўн тўрт миллион аъзосининг ярмидан кўпроғи ишчи ва колхозчилардир. Партия сафларида коммунистик қурилишда фаол қатнашаётган деярлик олти миллион инженер, техник, агроном, ўқитувчи, врачлар ва бошқа мутахассислар бор.

Бизда барча синфлар ва социал группаларнинг, ҳамма миллат ва элатларнинг, жамиятимиздаги барча авлодларнинг манфаатлари ва эҳтиёжларини бу қадар тўла ва изчиллик билан ҳисобга олишга, уйғунлаштириш ва координация қилишга Коммунистик партияга қараганда қобилроқ бошқа сиёсий куч йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Партия бутун ижтимоий системанинг тақ лотчиси ядроси сифатида, бутун совет халқининг коллектив ақл-идроки сифатида иш кўрмоқда.

Жамиятга сиёсий раҳбарлик қилиш — партия фаолиятидаги асосий жиҳатдир. Коммунистик қурилиш вазифалари партия ва дав-

(Давоми 3-бетда).

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ ДОКЛАДИ

(Давоми. Боши 2-бетда).

лат органлари ишини янада такомиллаштиришни, уларнинг диққат-эътиборини ҳал қилувчи сиёсий, иқтисодий ва идеологик проблемаларга қаратишни талаб этади.

Социализм ғалабаси барча социал проблемаларнинг тўла ва узил-кесил ҳал этилиши деган гап эмас, албатта. Ривожланиб бораётган ҳар қандай организмдаги каби социалистик жамиятда ҳам ўзининг хилма-хил қийинчиликлари юзага келиб туради. Лекин бу қийинчиликларнинг ҳаммасини батамом бартараф этиш мумкин. Фақат бундай қийинчиликлардан кўз юммаслик, балки уларни бартараф этиш самарали чораларини топа билиш лозим. Юзага келаётган проблемаларни ўз вақтида пайқаб олиш, уларга реал баҳо бериш ҳамда уларни ҳал этиш йўлларини белгилаб чиқиш, соҳасидаги партия ва давлат раҳбарларининг маҳорати ҳам худди ана шундадир. Партия вазиятни, ривожланиш тенденциясини чуқур, ҳар томонлама ўрганиб чиқиб, қийинчиликлар ва зиддиятларни дадиллик билан очиб ташлаб, уларни бартараф этиш йўлларини кўрсатиб бериб, коммунизм қурилиши йўлларини белгилайди, етилган вазифаларни халқ олдига қўяди, оммани меҳнат борасидаги ижодий жасоратларга илҳомлантиради.

Ленин партиясининг сўзи билан иши бир, деб таъкидлади Л. И. Брежнев. Социалистик революциянинг ғалаба қилиш йўли, социализм йўли, коммунизм қуриш йўли — партиянинг уч программасида ифодаланган унинг сўзи ана шулардир. Октябрнинг ғалабаси, социализмнинг тантанаси, коммунистик эртага олиб борувчи йўлдан муваффақиятли ҳаракат қилиш — партиянинг иши, бутун халқнинг иши ана шулардир.

Партиянинг кучи — марксизм-ленинизм принципларига, пролетар интернационализмига содиқлигидадир. Партиянинг кучи унинг монолит бирлигида бўлиб, бу бирликни Ленин барқарор этди ва ҳормай-толмай ҳимоя қилиб келди. Партиянинг кучи ишчилар синфи билан, халқ оммаси билан мустаҳкам алоқада бўлишдадирки, партия уларнинг коллектив раҳбари ва ташкилотчисидир. Партиянинг кучи унинг революцион руҳида, ўз фаолияти натижаларига танқидий баҳо бера билиш ҳамда уларни чуқур ўйлай билиш қобилиятидадир.

Халқ олдидаги юксак масъулиятни ҳис этиш, чуқур принципиаллик партиямизга хос хусусиятдир. Ленин ҳаётлик вақтида ҳам, Ленин вафотидан кейин ҳам партия хатолар ва камчиликларни ошкора ва дадиллик билан танқид қилиб келди ва қилмоқда. У шахсга сиғинишни шафқатсизлик билан қоралади, бундай шахсга сиғиниш партия ва давлат ҳаётининг ленинча нормаларини, социалистик қонунчилик ва демократияни бузишга олиб келган эди. Партия ижтимоий ҳаёт ҳодисаларига илмий ёндошиш ўрнига асоссиз равишда шошқалоқлик қилишга олиб келувчи субъективизмни қатъий рад этади. Ҳақиқат қанчалик аччиқ бўлмасин, партия халққа ҳақиқатни айтади.

Партия Ленин йўлидан бориб барча коммунистларнинг марксизм-ленинизм асосларини онгли суратда ўзлаштиришларига, коммунистларнинг ғоявийлиги уларнинг коммунистик қурилиш умумхалқ ишида амалий иштирок этишларида ифодаланишига эришмоқда. Партия ҳар бир коммунистни, ҳар бир совет кишисини ўзининг бутун кучини Ватан бахт-саодатига бағишловчи оташин ватанпарвар қилиб ва шу билан бирга эътиқодли интернационалист қилиб тарбияламоқда.

Социализм билан капитализм ўртасида кескин идеология кураши бораётган ҳозирги кунда омма орасида олиб бориладиган тарбиявий ишнинг аҳамияти айниқса каттадир. «Буржуа идеологияси, — деб ёзган эди В. И. Ленин, — қандай ярқироқ либосга бурканмасин, биз унинг ҳар қандай кўринишига қарши ҳормай-толмай курашмоғимиз керак» (5-том, 368-бет). «Либос»ни ўзгартира билиш, уни сохта бўёқ билан бўяйбилишни буржуа идеологлари, худди шунингдек уларнинг малайлари бўлмиш ревизионистлар жуда яхши биладилар.

Коммунистлар революцион назариямизни ҳар қандай бузишларга қарши курашда эътиқодлилик ва ғоявий соботлиликни, жўшқинликни, социалистик жамиятимиз граждандари онгидаги эски дунё сарқитларининг ҳар қандай кўринишларига муросасизликни Лениндан ўрганишлари лозим.

Биз тараққиёт ғоят тезлик билан бораётган асрда яшамоқдамиз. Коммунистик қурилишнинг суръатлари жадаллашиб, кўламлари кенгайиб бормоқда. Фаннинг, марксча-ленинча назариянинг роли ошмоқда. Совет давлатининг халқаро роли ва интернационал масъулияти кучаймоқда. Ана шуларнинг ҳаммаси Коммунистик партиянинг, совет жамиятининг раҳбар кучи сифатидаги аҳамиятининг ошишига олиб келмоқда.

Партиянинг революцион омма йўлбошчиси эканлиги ҳақидаги, янги жамиятнинг раҳбар кучи эканлиги ҳақидаги КПСС тажрибасида синалган ва тасдиқланган Ленин ғоялари, партия қурилишининг ленинча принциплари ҳозирги вақтда фақат КПССнинггина эмас, балки қардош коммунистик партияларнинг ҳам бойлиги бўлиб қолди. Партия ишчилар синфининг, меҳнаткашлар оммасининг авангарди бўлишдан иборат ўз ролини изчиллик билан бажариб келаётган жойда, партия ҳаётининг ленинча нормаларига қатъий риоя қилинаётган жойда, партия ўзининг сиёсий, ташкилий ва ғоявий бирлигини қўриқлаётган ва тинмай мустаҳкамлаб бораётган жойларда коммунистлар ғалаба қилаётганлигини фактлар кўрсатиб турибди. Ва аксинча, партиянинг ролини ҳар қанақанги камситиш, партия қурилиши ленинча принципларидан қайтиш жиддий муваффақиятсизликларга олиб келади ва халқларнинг социалистик ютуқларини хавф остига қўйиши мумкин.

Коммунистик қурилиш улуғ ишининг муваффақиятларини таъминлаш учун партиянинг марксча-ленинча тўғри йўли бўлиши, кенг меҳнаткашлар оммаси бутун совет халқи бу йўлни тушуниши ва амалга оширишлари зарур. Коммунизм қурилишининг Коммунистик партия илгари сурган программаси бутун совет халқининг жонажон ишига айланди. Партия билан халқнинг ленинизм байроғи остидаги бирлиги — бу тарихий вазифа муваффақиятли ҳал этилишининг энг яхши гаровидир.

Ленин Коммунистик партияси — давримизнинг ақл-идроки, шон-шарафи ва виждонидир деган эди. Биз В. И. Ленин туғилган кунининг юз йиллигини нишонлар эканмиз, тантанали суръатда айтамизки, совет коммунистлари Ленин яратган ва тарбиялаган партиямиз ҳамма вақт ўз асосчиси, устози ва доҳийси берган юксак баҳога муносиб бўлиши учун бундан буён ҳам барча ишларни қиладилар.

Л. И. Брежнев ленинизм ва жаҳон революцион процесси ҳақида гапириб, қуйидагиларни эслатиб ўтди: мана ярим асрдирки, социализм бир мамлакат доирасидан чиқиб интернационал кучга айланди. Социалистик революция Европа, Осиёнинг бир қатор давлатларида амалга ошди, сўнгра эса Ғарбий ярим шарга тарқалиб, Кубада ғалаба қилди.

Жаҳон социализм системаси, деб таъкидлади докладчи, бу ишчилар синфининг Октябрь революциясидан кейинги энг улкан ютуғи бўлиб — ҳали жуда ёш, бироқ социализм дунёда мустаҳкам қарор топди. У фақат бизнинг мамлакатимиздагина эмас, балки бошқа социалистик мамлакатларда ҳам инсоният олдида турган кескин проблемаларга тўғри жавоб беришга қодир эканлигини яққол кўрсатиб берди. Социализм кенг халқ оммасининг ҳаётий манфаатларига чиндан ҳам ҳисоба олувчи жавоб бўлиб, капиталистик тузум кўп асрлик тажрибага эга бўлган ҳолда бундай жавоб беришга қодир эмас.

Социализм дунёси мавжуд эканлиги фактининг ўзидаёқ капитал мамлакатларидаги меҳнаткашларга уларнинг ўз ҳуқуқлари учун курашларида катта ёрдамдир.

Социалистик давлатлар халқаро ҳаётга янги-янги, илгари мисли кўрилмаган принцип ва нормаларни киритдиларки, бу принцип ва нормаларни коммунистлар идеологияси, уларнинг курашининг буюк ва олижаноб мақсадлари юзага келтирди. Октябрь ғалабасидан кейин социалистик ташқи сиёсат асосларини ишлаб чиққан Ленин бу принципларнинг асосчиси бўлди.

Ленин социалистик мамлакатнинг миллий ва интернационал вазифаларини ҳамма вақт ажралмас бир бутун вазифалар деб билар эди. У партиямиз ва совет халқини «Ватан тарихидаги социализм учун, социализмнинг бутун дунё армиянининг отряди бўлган совет республикаси учун» курашга чақирди (27-том, 156-бет). Совет давлатининг асосчиси унинг бурчини ўз ўлкасида янги ҳаёт қуриш билан бошқа мамлакатлардаги пролетариатнинг революцион ҳаракатини қўллаб-қувватлашдан иборат деб билди. У бизга мустамлакалар ва ярим мустамлакалар халқлари билан дўстлик ва иттифоқ йўлини кўрсатиб берди, улар билан биргаликда халқаро империализмга қарши кураш олиб боришимиз кераклигини уқтирди.

В. И. Ленин совет мамлакати диққат-эътиборини ғалаба қилган революциянинг ҳамда барча мамлакатлар меҳнаткашларининг муштарак ишини ҳимоя қилиш масаласига қаратди. Тинчлик сиёсатини мунтазам суръатда ўтказиб боришга қаратди. Совет ҳокимиятининг биринчи иши шахсан В. И. Ленин томонидан ёзилган тинчлик ҳақидаги тарихий декрет эканлиги тасодифий эмас эди. Айнан Лениндан биз «тинч яшаш» ёки ҳозир биз айтаётганимиздек, турли ижтимоий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаши тўғрисидаги қоидани илгари сурдики, бу қоида ҳозирги кунда, социалистик мамлакатларнинг изчил сиёсат юритиши туфайли, халқаро муносабатларнинг энг муҳим принципларидан бири бўлиб қолди. Лениннинг ташаббуси билан ялпи қуролсизланиш ва капиталистик давлатлар билан ҳар икки томон учун фойдали бўлган иқтисодий муносабатлар ўрнатиш программасининг илгари сурилганлиги жаҳон майдонида совет давлатининг биринчи ташқи сиёсий тадбирларидан бири бўлди.

Мана ярим асрдан кўпроқ вақтдан буён Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати Ленин ғоялари ва қоидалари асосида олиб борилмоқда.

Партиямизнинг ва Совет давлати олий органларининг қарорларида мустаҳкамланган бу ғоя ва қоидалар СССРнинг халқаро майдондаги барча ишларининг ўзгармас, принципиал негизини ташкил этмоқда. Улуғ Лениннинг юбилейи ўтаётган ҳозирги кунда биз бутун дунёдаги халқларга яна тантанали суръатда мана бундай деймиз:

— Улуғ Ленин васиятларига содиқ бўлган Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи социализм мамлакатларининг халқлари билан янги жамият қурилишидаги буюк ишни хотиржам, тинч шароитда амалга оширишлари учун, жаҳон социализм позицияларининг янада мустаҳкамланиши учун, социалистик давлатларнинг яқиндан ҳамкорлиги ва жанговор жипслиги учун бундан буён ҳам барча ишларни қилади.

— Антиимпериалистик сиёсат юргизиб келаётган давлатлар ҳамда озодлик учун империалистик агрессияга қарши курашаётган халқлар доимо бизнинг мамлакатимиз симиосида ишончли, содиқ дўст ва иттифоқчи топадилар.

— Буржуа мамлакатларидаги реалистик фикр юритувчи, тинч-тотув яшаш принципларини амалда эътироф этувчи доиралар шунга ишонишлари мумкинки, Совет Иттифоқи ўзаро фойдали бўлган ҳамкорликни ривожлантиришга шай турган шерикдир.

— Биз давлатлар ўртасидаги мунозарали масалалар оқилона негизда, музокаралар йўли билан ҳал этилиши ниятидамиз. Халқлар бошига вайроналик келтирувчи зўр бериб қуролланишни тўхтатиш учун, қуролсизланиш учун бундан буён ҳам фаол суръатда курашаверамиз.

Совет давлатининг мазмунан социалистик, изчил интернационалистик, чинакам демократик ва чуқур тинчликсевар ленинча ташқи сиёсати бизнинг социалистик ватанимизнинг ва жаҳон социализмининг энг муҳим куч ва жаҳоншумул обрў-эътиборининг энг муҳим манбаларидан бири бўлиб хизмат қилади.

Ленин томонидан ишлаб чиқилган социалистик ташқи сиёсат принциплари эндиликда жаҳон социалистик системасидаги бир қатор давлатлар ташқи сиёсий йўлининг негизи бўлиб қолди. Социализм мамлакатларининг бирлашган қудратли ва уларнинг тинчликни ҳимоя қилишга қаратилган фаол сиёсати империалистларнинг агрессив ниятларини жиловлаб қўйлётганлиги, агрессорлар томонидан жаҳон ракета — ядро урушини бошлаш йўлида ғоят катта тўсиқ бўлаётганлиги факти бутун инсоният учун жуда катта бахтдир.

Шу муносабат билан Л. И. Брежнев Вьетнам халқининг Америка агрессиясига қарши қаҳрамонона кураши тўғрисида гапириб, бундай деди: социалистик тузумдан бошқа ҳечқандай ижтимоий тузум Вьетнам халқининг озодлик курашига бу қадар кенг кўлам, бундай уюшқоқлик, бундай матонат ва қатъият бағишлай олмас эди. Марксчи-ленинчи партиянинг сиёсий кучидан бошқа ҳечқандай сиёсий куч курашаётган халқни курашнинг мақсадларини бу қадар равшан тушуниш билан қуроллантира олмаган, бу халқни оммавий жасоратга бу қадар илҳомлантира олмаган булур эди. Вьетнам ватанпарварларининг қаҳрамонлиги ва бунинг устига келиб қўшилган социалистик бирдамликнинг қудрати, Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар бераётган кенг кўламдаги ёрдам шунга олиб келдики, Американинг Вьетнамдаги авантюраси барбод бўлмоқда. Вьетнамнинг жасорати тарих саҳифаларидан мангу ўрин олади. Қаҳрамон Вьетнам халқига шон-шарафлар бўлсин!

Чехословакиядаги антисоциалистик фитнанинг барбод бўлганлиги ҳам катта сабоқ бўлди, деди Л. И. Брежнев. Бу — сабоқ эксплуататор синфлар қолдиқларининг ўнг оппортунистлар билан иттифоқ бўлиб ва жаҳон империализмининг мададига таяниб Чехословакияда социалистик тузум асосларини барбод этишга, уни қардош мамлакатлардан ажратиб қўйишга ва шу тариқа, Европада социализм позицияларига жиддий зарба беришга қаратилган, чуқур ўйланган, демагогия ниқоби остига яширинган уриниши эди. Бироқ Чехословакия Компартияси марксча-ленинча ядросининг саботмасонати, социализм ишига содиқ чехлар ва словакларнинг ҳамда социалистик интернационализм принципларига содиқ иттифоқчи давлатларнинг қатъий ҳаракатлари душманларнинг социализм муштарак манфаатларига қарши ва оқибат натижада Европа қитъасидаги тинчликка қарши қаратилган хавфли режаларини барбод этди. Бу — мамлакатлар интернационал бирдамлиги буюк аҳамиятининг яна бир далилидир. Бу бирдамликнинг кучи ва самарадорлиги хусусида ҳозирги кунда бизнинг дўстларимиз ҳам, душманларимиз ҳам шубҳа қилмаётирлар — бу жуда соз.

Жаҳон социализм системасини ташкил этувчи мустақил давлатларнинг ҳар бири ўзига хос йўл билан капитализмдан социализмга ўтди ва ҳамма учун муштарак бўлган бир қатор социалистик қурилиш вазифаларини ўз методлари, яъни ўзи учун характерли бўлган методлар воситаси билан ҳал қилмоқда. Шу билан бирга, деб таъкидлади докладчи «...Энг асосий масалагагина тааллуқли бўлолмайди» (30-том, 101 бет) деган Ленин фикрини тарихий тажриба жуда яққол тасдиқлаб берди. Асосий масала эса шундаки социализм йўли ҳам, бу тузумнинг ўзи ҳам, қардош партиялар таъкидлаганидек, ҳар қандай мамлакатдаги социалистик жамиятга хос бўлган бир қатор асосий қонуниятлар билан характерланади.

Тажриба кўрсатиб турганидек, турли мамлакатларнинг социализм сари йўли уларнинг ҳаммалари учун энг муҳим бўлган марралар билан белгиландики, бу марралар қуйидагилардир: у ёки бу формадаги социалистик революция, шу жумладан эксплуататорларнинг давлат машинасини синдириш, алмаштириш, меҳнаткашлар нинг бошқа табақалари билан иттифоқ тузган пролетариат диктатурасининг у ёки бу формасини ўрнатиш, эксплуататор синфларни тугатиш, ишлаб чиқариш воситаларини умумлаштириш ҳамда шаҳар ва қишлоқда социалистик ишлаб чиқариш муносабатларини ва бошқа ижтимоий муносабатларни қарор топтириш меҳнаткашлар кенг оммасини маданий бойликлардан баҳраманд қилиш, яъни бу сўзларнинг ленинча маъносида маданий революция қилиш.

Агар қурилиб бўлган социализмнинг асосий белгилари ҳақида гапириладиган бўлса, бу масала ҳам коммунистлар учун равшандир. У энди бизга марксистик таълимотнинг назарий қоидаларидангина эмас, балки социалистик мамлакатлари ривожлантириш тажрибасидан ҳам равшандир. Бу белгилар нималардан иборат. Бу — ишчилар синфи авангардлик ролини ўйнаган, марксчи-ленинчи партия ижтимоий тараққиётга раҳбарлик қилган ҳолда меҳнаткашлар ҳокимиятидир. Бу — ишлаб чиқариш воситаларининг ижтимоий мулкчилиги ҳамда шу мулк асосида бутун халқ фаровонлиги манфаатларини кўзлаб бутун халқ хўжалигининг юксак техника савиясида план асосида ривожлантиришдир. Бу — «Ҳар кимдан қобилиятига яраша, ҳар кимга меҳнатига яраша» принципини амалга оширишдир. Бу — бутун халқни илмий коммунизм идеологияси руҳида, қардош социализм мамлакатлари халқлари билан ва бутун дунё меҳнаткашлари билан дўстлик руҳида тарбиялашдир. Ниҳоят, бу — пролетар, социалистик интернационализми принципларига асосланган ташқи сиёсатдир.

Социализмнинг ана шу ҳамма умумий, туб белгилари ҳал қилувчи аҳамиятга эга.

Жаҳон социализм системасининг ривожланиб ва мустаҳкамланиб бораётганлиги коммунистларнинг муштарак революцион ишига ва бутун ер юзидаги халқ оммасининг империализмга қарши курашига социалистик мамлакатларнинг халқлари қўшган энг қимматли ҳиссадир. Империализм жаҳон социализм системасига қарши хилма-хил шаклларда, қаттиқ, шиддатли кураш олиб бормоқда. У жаҳон социализм системасининг иқтисодий ўсишига ҳалақит беришга, бу системанинг жаҳон халқларига ўтказаётган таъсирини чеклаб қўйишга, бу системани идеологик жиҳатдан заҳарлашга, парчалаб ташлашга ва сиёсий жиҳатдан яккалаб қўйишга интилмоқда. Шунинг учун ҳам қардош партияларнинг яқинда бўлиб ўтган халқаро кенгаши ўзининг якунловчи ҳужжатида: «Социализмни ҳимоя қилиш — коммунистларнинг интернационал бурчидир» деган ғоят муҳим қоидани илгари сурди.

Социалистик мамлакатларнинг жипслигини мустаҳкамлаш ва ҳар томонлама ҳамкорлигини ривожлантириш ҳозирги кунда айниқса актуал ва муҳим вазифа бўлиб қолмоқда, деб давом қилди Л. И. Брежнев.

Социализмнинг бир қанча мамлакатларда ғалаба қилганлиги улар ўртасида муносабатларнинг янги типини—социалистик интернационализм принципларига асосланган қардошлик муносабатларини ўрнатиш имкониятини туғдирди. Бу муносабатларда чинакам тенг ҳуқуқлилик ва бир-бирининг мустақиллигини, суверенитетини ҳурматлаш ўртоқларча ўзаро ёрдамлашиш билан, социалистик бирдамлик билан, муштарак мақсад ва идеаллар учун биргаликда курашиш билан қўшиб олиб борилмоқда.

Бироқ, тажриба кўрсатиб турибдики, социализм мамлакатлари ўртасида бундай муносабатлар ўз-ўзидан пайдо бўлмайди. Бундай муносабатларни вужудга келтирмоқ ва ривожлантирмоқ учун, бу ишда баъзан пайдо бўлиб қолаётган муайян мураккабликлар ва зиддиятларни бартараф қилмоқ учун социалистик давлатлар, уларнинг ҳукмрон партиялари принципиал, интернационалистик сиёсат юритишлари зарур.

Афсуски, социализм мамлакатлари ўртасидаги ҳамкорлик жуда жиддий равишда бузилаётган ҳоллар ҳам бор. Буни, масалан, Хитойнинг Совет Иттифоқи билан ва бошқа социалистик мамлакатлар билан муносабатларининг ҳозирги аҳволи кўрсатиб турибди. Мутлақо равшанки, бундай ҳолат Хитой раҳбарлари ўтказиб келаётган миллатчилик сиёсатининг самарасидир, улар Ленин васият қилиб қолдирган принциплар билан алоқани узганликларининг натижасидир.

Буюк Хитой революционери — демократ Сунь Ят-Цен Ленинга ва унинг таълимотига қандай муносабатда бўлганлигини бугун, Ленин юбилейининг тантанали кунида эслатиб ўтишни истар эдим. Сунь Ят-Цен бундай деган эди:

«Жаҳон тарихининг кўп асрлари давомида ҳеч қачон амалга оширилмаган чиройли сўзларни оғиздан қўймайдиган минглаб йўлбошчилар ва олимлар пайдо бўлган. Сен, Ленин бундан мустасносан. Сен фақат гапириб ва ўргатибгина қолмадинг, шу билан бирга, ўз сўзларингни амалга ҳам ошириб келдинг. Сен янги мамлакат яратдинг. Сен бизга биргаликда кураш олиб бориш йўлини кўрсатиб бердинг. Сен ўз йўлингда минглаб тўсиқларга дуч келдинг. Бундай тўсиқлар менинг йўлимда ҳам учраб туради. Мен сенинг йўлингдан боришни истайман. Менинг душманларим гарчи бунга қарши бўлса ҳам аммо халқим мени бунинг учун табриклаяжак».

Бу ажойиб сўзлар, ўртоқлар! Хитой билан Совет Иттифоқи ўртасидаги, Хитой билан бошқа социалистик мамлакатлар ўртасидаги муносабатларни келгусида ривожлантиришнинг бирдан-бир тўғри истиқболи Ленин йўлидан, империалистик реакциянинг қора кучларига қарши, социализм ва коммунизм муқаддас ишининг ғалабаси учун биргаликда курашиш йўлидан бирга бўлиб боришдан иборатдир.

Тажриба шуни кўрсатдики, деди докладчи, социалистик интернационализмдан чекиниш, уни миллатчилик, шовинизм билан алмаштиришдан ҳеч бир яхшилик чиқмайди. Бундай сиёсат умуман жаҳон социализм системасининг манфаатларига ҳам, бутун дунёдаги революцион жараён манфаатларига ҳам мос бўлиб тушмайди, албатта. Аммо бундай сиёсат социалистик мамлакатлар бирлигидаги ҳар қандай заифлик аломатини хурсанд бўлиб кутиб олаётган ва бу бирликни бўшаштираётганларга ҳар томонлама кўмаклашишга тайёр бўлиб турган империалистларнинг манфаатларига тўла-тўкис мос бўлиб тушмоқда.

Хитойда бир неча йилдан бери тинимсиз авж олдирилаётган антисовет кампания фақат социализм душманларигагина хизмат қилади. Кейинги вақтларда бу кампания, Совет Иттифоқи таҳдид қилаётир деган уйдирма даъво ниқоби остида олиб борилмоқда. Бу кампаниянинг ташаббусчилари Ленин мамлакатига, жаҳон коммунистик ҳаракатига қарши чиқиб, бу билан ўзлари Лениннинг революцион ишидан чекинувчилар эканликларини кенг халқ оммаси олдида очиб ташламоқдалар.

Совет Иттифоқига келганда, деди докладчи, биз социалистик интернационализм йўлида маҳкам турибмиз, социалистик мамлакатлар ўртасидаги яхши муносабатлар қаердаки бузилган бўлса, уни қайта тиклаш учун қатъий курашмоқдамиз.

В. И. Ленин бирликнинг ҳаётий муҳимлигини, социализм йўлига тушиб олган халқларнинг ҳар томонлама ва жуда маҳкам қардошларча ҳамкорлик қилиши зарурлигини ҳар доим тинмай уқтириб келди. Биз совет коммунистлари Ленин васиятларга содиқмиз. Социалистик давлатларнинг ғоявий жипслигини ўстирмоқ учун уларнинг сиёсий ва иқтисодий ҳамкорлигини мустаҳкамлаш йўлида қўлимиздан келган ҳамма чораларни кўраётирмиз ва кўравераmiz.

Биз бутун кучимизни социалистик мамлакатларнинг жанговар иттифоқини — Варшава шартномаси ташкилотини тағин ҳам бақувват қилиш учун, социалистик давлатларнинг биргаликдаги мудофаасини тағин ҳам кўпроқ мустаҳкамлаш учун сарфлаймиз.

Инсоният ижтимоий тараққиётининг авангарди бўлган жаҳон социализм системаси ҳозирги замон шароитида ўйнаётган тарихий роль улуғ ва олижаноб ролдир. Бизнинг мураккаб ва суронли давримизда бу система барча мамлакатлардаги меҳнаткашлар ва эксплуатация қилинувчи омма асрий орзуларининг ифодаси бўлиб кирди, реакция, зулм ва агрессия кучлари устидан чиқарилган ҳукм бўлиб, эркинлик ва мустақиллик йўлида курашаётганлар учун, мустаҳкам тинчлик йўлида курашаётганларнинг ҳаммасига қудратли таянч бўлиб, барча халқлар умидининг рамзи ва келажак бахт-саодатининг гарови бўлиб кирди. Шу сабабли ҳозирги кунда коммунист учун, улуғ Ленин таълимотига ва ишига содиқ бўлган ҳар бир киши учун жаҳон социалистик системасини янада ривожлантириш ишига, унинг қудратини, жипслигини ва бирлигини мустаҳкамлаш ишига ўз ҳиссасини қўшишдан кўра олий бурч бўлиши мумкин эмас.

Жаҳон системаси сифатида капитализмнинг умумий кризиси чуқурлашиб бормоқда, деди сўнгра Л. И. Брежнев. Ҳозирги кундаги империализм улкан монополияларнинг илгари сира кўрилмаган тўлиқ ҳокимияти дунёси бўлиб, уларнинг миқёси ўсиб бормоқда. Эндиликда монополиялар кучларининг давлат ҳокимияти билан қўшилиб, социализм дунёсига қарши, ишчилар синфига ва халқ оммасининг умумдемократик ҳаракатига қарши курашнинг ягона механизмига айланиб бораётганлиги буржуазия синфий ҳукмронлигини сақланиши асосий қуроли бўлиб қолди. Империализмнинг сиёсий моҳияти тўғрисидаги Ленин таърифи ҳам тасдиқланди. Ленин империализмнинг сиёсий моҳиятини лўнда, лекин сермазмун қилиб «Барча соҳаларда реакциядан иборат» деб таърифлаган эди.

Инсониятни икки марта жаҳон уруши гирдобига ташлаган империализмни ҳозирги кунда ҳам агрессив урушлар, бошқа мамлакатлар ва бошқа халқларнинг ҳаётига беҳаёлик билан аралашиш, ирқчиларнинг ва мустамлакачиларнинг ваҳшийликлари каби жиноятлардан ажратиб бўлмаслигини жаҳон халқлари тобора яхши тушуниб олмоқдалар. Империализм жаҳоннинг турли қисмларида кўпданоқ ўз умрини кечириб бўлган ва халқлар нафрат билан қараётган сиёсий режимларни қўллаб-қувватламоқда. Империализм бидъат ва реакциянинг мудҳиш тимсоли бўлган фашизмни вужудга келтирди. Милитаризм шу вақтгача кўрилмаган даражада мислсиз кенг тус олди. Милитаризм буржуа давлатлари ижтимоий ҳаётининг ҳамма соҳаларига сингиб кетди.

Коммунистик ва ишчи партияларнинг кенгаши Ленин васиятларига амал қилиб, ҳозирги замон шароитида империализмга қарши курашнинг кенг жанговар программасини илгари сурди. Ҳозирги вақтда носоциалистик мамлакатлар меҳнаткашларининг кўпчилиги бу курашга жалб этилди. Ишчилар синфининг революцион авангарди, социализм учун онгли халқ оммасининг империализмга бераётган зарбалари кучайиб бормоқда. Бу — шак-шубҳасиз фактдир. Аммо коммунистлар вазиятга сергаклик билан баҳо берадилар. Буржуазия омманинг, шу жумладан ишчилар синфининг ҳам анчагина қисмини реакцион идеология ёки реформистик идеология таъсирида ҳануз сақлашга муваффақ бўлаётганлигини коммунистлар биладилар. Лекин ҳозирги тартибларга тоқат қилолмаслик тушунчаси пролетариатнинг пешқадам қисми орасидагина эмас, балки халқнинг бошқа табақалари орасида ҳам ўсиб бормоқда.

Лениннинг империализм даврида демократия учун кураш билан социализм учун кураш тобора яқинлашиб, умумий оқимга қўшилиб кетади, деб чиқарган хулосаси ҳозирги пайтда жуда катта аҳамиятга эгадир. Буржуазия мамлакатларидаги компартиялар буни эътиборга олиб, ҳозирги пайтда демократия йўлидаги курашнинг шундай программаларини илгари сурмоқдаларки, бу программалар асосида халқ оммасини ишчилар синфи теварагига жипслаштириш, халқ оммасини курашнинг шундан кейинги босқичига — социализм учун курашга бошлаб бориш мумкин. Бундай стратегия В. И. Лениннинг бир вақтлар таърифлаб берган мулоҳазаларига тамомила мос бўлиб тушади.

Ҳозирги кунда жаҳоннинг жуда катта қисми, деб давом қилди Л. И. Брежнев, империалистик давлатларнинг собиқ мустамлакаларидан иборат. Бу мамлакатларнинг халқлари узоқ вақт зўр ғайрат билан олиб борилган қаҳрамонона кураш натижасида кейинги ўн йил ичида давлат мустақиллигига эришдилар. Бу мамлакатларда қизғин, мураккаб янги жараёнлар содир бўлмоқда. Улуғ Ленин таълимоти ана шу жараёнларни тушунишнинг бирдан-бир тўғри йўлини кўрсатиб беради.

Мустамлака империяларининг тугатилиши империализмга берилган жуда қаттиқ зарба бўлди. Аммо империалистлар қўл қовуштириб турганлари йўқ. Эндиликда улар илгариги мустамлака мамлакаталари капиталистик тартиботларнинг ривожланиши учун ёрдам беришга интилмоқдалар: шундай қилинганида ҳозирги шароитда «эпчилроқ», макрлироқ усулларни қўлланиб, ана шу мамлакатларни талаш осон кўчади. Янги мустамлакачиликнинг моҳияти ана шундан иборат. Лекин ҳозирги замон мустамлакачиларининг сиёсати бе-озор бўлиб қолди, уларнинг қўли аввалдагидан кўра покроқ бўлиб қолди, деб ўйлаш хато бўлур эди. Асло бундай эмас! Империалистлар лозим топган жойларда аввалдагидек ҳозирда ҳам эрксевар халқларнинг қонини беҳаёлик билан тўкмоқдалар, ёш давлатларнинг ички ишларига сурбетларча аралашмоқдалар, тараққийпарвар арбобларга қарши фиску-фасад уюштирмоқдалар, ўзларига ёқмаган ҳукуматларни ўртадан кўтариш мақсадида фитна ва тўнтаришларни ташкил қилмоқдалар.

Ҳозирги кунда бундай сиёсатга доир мисоллар жуда кўп. Шарқи-Жанубий Осиёдаги агрессия, Кипрдаги найранглар, Ҳиндистонда, Африка мамлакатларида қилинаётган кирдикорлар, хуллас ҳамма жойда империалистларнинг қонли изларини, уларнинг халқларга душман бўлган ишларини кўрсатиб турибди.

Биз Яқин Шарқда шундай йўлни кўриб турибмиз. Исроил агрессияси ва уни қўллаб-қувватлаётган АҚШдаги империалистик доираларнинг сиёсати кузатган асл мақсад — Бирлашган Араб Республикаси, Сурия ва бошқа бир қанча араб мамлакатларидаги прогрессив режимларни тугатишдан, чет эл монополияларининг араб шарқидаги нефтни ва бошқа бойликларни бемалол эксплуатация қилиши учун шарт-шароит яратиб беришини таъминлашдан иборат.

Аммо қудратли халқ кучлари эндиликда империалистларнинг кирдикорларига қарши чиқмоқдалар. Араб халқлари ўзларининг ҳаққоний ишини актив ва саботматонат билан ҳимоя қилмоқдалар. Совет Иттифоқи, бошқа социалистик мамлакатлар, бутун жаҳондаги коммунистик ва демократик ҳаракат уларни қўллаб-қувватлаяпти. Империалистларнинг иши ҳалокатга маҳкум этилган, халқлар озодлиги иши енгилмасдир, деб комил ишонч билан айтиш мумкин!

Собиқ мустамлака дунёси, деди Л. И. Брежнев, янги босқичга қадам қўйди: **эндиликда миллий озодлик учунгина эмас, балки социал озодлик учун кураш ҳам дангал биринчи ўринга қўйилмоқда. Социал озодлик учун кураш ҳозирги пайтда асосий масаладир.**

Ленин социалистик дунёнинг актив сиёсий курашга уйғонган мустамлака мамлакатлар халқлари билан иттифоқини тузишга жуда катта аҳамият берди. Ҳозирги кунда бу иттифоқ реал воқелик бўлиб қолди. Совет Иттифоқига, унинг Коммунистик партиясига келганда шуни айтиш керакки, улар Лениннинг халқларнинг озодлик ҳаракатини бутун чоралар билан қўллаб-қувватлаш керак, деган васиятини муқаддас билиб бажармоқдалар.

Л. И. Брежнев озод бўлган мамлакатларнинг халқлари ва раҳбарларига уларнинг оғир, лекин шонли курашда муваффақиятлар қозонишларини барча совет кишилари номидан қизғин ва чин кўнгилдан истади.

Жаҳон тараққиёти ҳозирги босқичининг муҳим хусусияти шундан иборатки, эндиликда халқларнинг ҳаётида, бутун инсониятни тўлқинлантираётган туб проблемаларни ҳал этиш учун курашда халқаро коммунистик ҳаракатнинг роли ғоят ўсди.

Коммунистларнинг ўзлари бирлашган, жипслашган интернационал куч бўлиб ҳаракат қилганларидагина ўз олдиларида турган вазифаларни муваффақиятли ҳал эта олажаклари ҳаммамизга аёндир. Улуғ Ленин революцион интернационалистларнинг халқаро миқёсдаги мустаҳкам иттифоқи ишчилар синфи озодлик ҳаракатининг ғалабаси учун гаровдир, деб таълим берган эди. Биз улуғ Лениннинг бу васиятини яхши эсда тутмоқдамиз. Коммунистик ва ишчи партияларнинг ўтган йили ўтказилган халқаро кенгаши бу иттифоқни мустаҳкамлашда муҳим босқич бўлди.

В. И. Ленин бундай деб ёзган эди: «Коммунистларнинг бурчи шуки, улар ўз ҳаракатларининг заиф томонларини ёпиб кетмасдан, балки бу заиф томонларидан тезроқ ва тамомила қутулиш учун уларни очиқдан-очиқ танқид қилишлари керак» (31-т. 181-бет). Доҳийнинг васиятига содиқ бўлиб қолганимиз ҳолда, кейинги йилларда коммунистик ҳаракатда маълум даражада сусткашлик ва қийинчиликлар пайдо бўлганлигини ва булар бир қанча бўғинларда ана шу ҳаракатдаги бирликка зарар етказиб, коммунистларнинг революцион курашдаги мавжуд имкониятлардан тўла фойдаланишларига ҳалақит бераётганлигини ҳозирги кунда айтиб ўтмай илож йўқ. Бунда гап революцион ҳаракатнинг илмий жиҳатдан асослаб берилган марксча йўлини авантюризм билан алмаштиришга уринаётган «сўл» оппортунистлар, шу жумладан троцкийчиларнинг сиёсати тўғрисида бораётир. Бунда гап ўнг оғмачилик кўринишлари тўғрисида ҳам бораётир. Ўнг оғмачилик Ленин таълимотини сусайтириб қўйишга, унинг революцион моҳиятини йўққа чиқаришга уринмоқда. Революцион кураш ҳозирги босқичнинг хусусияти шундан иборатки, ўнг оппортунизм ҳам, «сўл» оппортунизм ҳам кўп ҳолларда миллатчилик тенденциялари билан бирга қўшилиб чирмашиб кетмоқда.

Халқаро майдондаги синфий кураш ғоят кескин тус олган ҳозирги давримизда коммунистик ҳаракатда ўнг ва «сўл» оғмачиликлар, миллатчилик хавфи ҳар қачонгидан кўра кўпроқ сезилмоқда. Шу сабабли ўнг ва «сўл» оппортунизмга ҳамда миллатчиликка қарши кураш муайян бир вақт учунгина мўлжалланган кампания тарзида олиб борилиши мумкин эмас. Ҳар қандай шаклдаги оппортунизмга зарба бериш барча марксчи-ленинчи партиялар учун ўзгармас қонун бўлиб келди ва шундай бўлиб қолаверади.

Ижтимоий тараққиётнинг бутун бориши капитализмнинг емирилишини муқаррар яқинлаштираётган ҳозирги кунда деди пировардида докладчи, Лениннинг қуйидаги сўзлари алоҳида куч билан жарангламоқда: марксизм масалаларини «фақат ўтмишни изоҳ қилиш маъносидагина эмас, балки келажакни ҳам қўрқмасдан олдин кўриш ва уни амалга ошириш йўлида дадил амалий фаолият кўрсатиш маъносида ҳам» илгари суради (асарлар, 21-том, 63-бет). Биз ҳозирги кун масалалари билан шуғулланиб, замонамизнинг энг муҳим проблемаларини ҳал этиш билан ҳаракатларимизни идеалларимиз билан, социал тараққиётнинг энг яқин ва келажакдаги истиқболлари билан таққослаб кўрамиз. Биз келажакни ўйлаймиз ва уни барпо этамиз.

Марксчи-ленинчилар тамомила реал бўлган ва барча халқларнинг туб манфаатларига жавоб берадиган коммунистик келажакнинг улуғвор истиқболларига эришиш вазифасини жаҳон халқлари олдига қўйган ҳолда, шу муносабат билан вужудга келадиган вазифаларни соддалаштириб кўрсатиш ниятида эмаслар. Коммунизм сари бориш йўли — узоқ давом этадиган қаттиқ кураш йўлидир. Халқларга умри тугаб бораётган эски дунёнинг шиддатли қаршилигини енгиб ўтишга тўғри келади.

Аммо гап фақат шундагина иборат эмас. Коммунизм қуриш — бутун ижтимоий ҳаётни капитализмдан тамомила бошқача бўлган асосда ўзгартириш демакдир. Бу — эксплуататорлик жамияти минг йиллар мобайнида вужудга келтирилган одат ва анъаналарни — хусусий мулкчилик психологияси ва эгоизмнинг турли миллат ва турли ирқларга мансуб кишилар ўртасидаги ишончсизликнинг пайини қирқади демакдир.

Ана шу қийин вазифаларнинг ҳаммаси муваффақиятли ҳал этилишига бўлган ишончимиз назарий таҳлил натижасигина эмас. Бу ишончимиз XX аср тарихидаги рад этиб бўлмайдиган фактларга асосланади. Бу аср мобайнида инсониятнинг учдан бир қисмидан кўпи капитал зулмидан озод бўлди. Бизнинг бу ишончимиз социалистик мамлакатларида содир бўлган ва содир бўлаётган чинакам буюк ўзгаришлар тажрибасига асосланади. Бизнинг бу ишончимиз ўз тажрибамизга — жаҳонда биринчи бўлиб коммунизм қурилишига амалда киришган мамлакат тажрибасига асосланади. Совет кишилари партия белгилаб берган программани бажарабориб, тинимсиз меҳнат қилишлари, қаҳрамонона ишлари билан шундай йўлни очиб бермоқдаларки, барча мамлакатларнинг меҳнаткашлари эрта ё кеч шу йўлдан борадилар. Бизнинг ҳар бир ютуғимиз, ҳар бир ғалабамиз бутун инсоният ўтмишининг социал ва ахлоқий идеалларини парчалаб ташлаб янги дунёга — коммунизм дунёсига ўтадиган пайтни яқинлаштиради.

Аммо инсоният кўтариладиган чўққилар қандай бўлишидан қатъий назар, у мутафаккир ва революционер улуғ Ленин коммунистик цивилизация манбаларида турганлигини ҳамиша эсда тутади. Коммунист учун, ленинчи учун ўзининг бутун ғайрати, бутун ақл-идрокини Ленин рўёбга чиқариш учун курашиб келган истиқболни яқинлаштиришга сарф қилишдан ҳам муқаддасроқ нарса йўқ.

Л. И. Брежнев Владимир Ильичнинг қуйидаги сўзларини келтирди: «Бутун гап шундаки, биз илгариги тажрибамиз натижасида ҳосил бўлган моҳирлигимиз билан қаноатланмасдан, албатта олға қараб боришимиз, албатта кўпроқ натижаларга эришиш ва албатта енгилроқ вазифалардан оғирроқ вазифаларга ўта боришимиз керак. Бусиз, — деб таълим берган эди Ленин, — умуман ҳеч қандай прогресс бўлиши мумкин эмас, социалистик қурилишда ҳам прогресс бўлиши мумкин эмас» (асарлар, 28-том, 200-бет). Биз коммунистлар олға бораверамиз. Биз кўпроқ натижаларга эришаборамиз. Олдимизда турган ва бундан буён ўз олдимизда турадиган вазифалар ҳар қанча оғир бўлганда ҳам, бу вазифаларни ҳал этамиз. Ленин орзу қилган дунё барпо этилади!

Л. И. Брежнев коммунизм қураётган совет халқи шарафига, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси — Ленин партияси шарафига, жаҳон революцион ҳаракати, марксизм-ленинизм ғояларининг зафарли кучи шарафига табрик сўзлари айтди.

Л. И. Брежнев ўз докладини қуйидаги сўзлар билан тугатди:

Ленин барҳаёт, Ленин бундан буён ҳам барҳаёт бўлиб қолаверади!

(Ўртоқ Л. И. Брежневнинг доклади зўр эътибор билан тингланди ва бир неча бор гулдурос, давомли қарсаклар билан бўлиниб турди).

ЛЕНИН МУКОФОТИ ЛАУРЕАТИ

Асримиз куйчиси

АДАБИЁТИМИЗ БАЙРАМИ

Совет китобхонлари, бутун ўзбек халқимиз, Шарқнинг улкан шоири Ғафур Ғуломнинг барча мухлислари унга Ленин мукофоти берилганлигидан чексиз хурсанд бўлдилар. Ахир, бу мукофот ўзбек шеърияти учун, ўзбек адабиёти учун берилган мукофотдир. Чунки шоир поэзияси халқнинг «дили, тили»га, унинг қалби «таржимонига» айланиб кетган эди.

Дарвоқе, шоир «Пўлат қалам куйчилари» номли мақоласида «совет ёзувчиси ижодидаги ҳар бир сатр ўз халқи манфаати, Ватан манфаати учунгина ёзилган сатр бўлади. Унда ҳеч кимни ҳеч нимага мажбур қилмайдиган ва сафарбар этувчилик роли бўлмаган бир чўп гугуртча чўғсиз ва ҳароратсиз, бир ялам тузча татимсиз ва лаззатсиз ижод бизга бегонадир» деганди. Ғафур Ғулом шу мақоласидан 35 йилча аввал ёзган «Олқиш» шеърида ҳам (бу ҳам ёзувчилар съездига бағишланганди) ижод қаламини «ўз синфий йўли учун қурол» бўлган «пўлат қалам» деб таърифлаган ва «ақлларни партиянинг бош йўлига соламиз, қаламларни кун довруғин ёзмоқликка қистаймиз» деб ёзганди. Айни чоқда, шоир ҳаёт ҳақиқатини, замон ва тарих ҳақиқатини, халқ дилидаги бор гапни ифодалашни — «рост сўзлаш»ни ўзининг бурчи деб билди. Бир шеърида у бундай ёзганди:

Жаҳонга келибмэн —
кетгумдир ахир
Болалар қўлида кир
қўғирчоқдек.
Аммо виждонимни сота
олмайман
Ваҳшийлар қўлида ифлос
пичоқдек.

Энг аввало. Ғафур Ғулом халқнинг революцион курашини, қаҳрамонона ижодий меҳнатини, улуғвор ғалабалари ва кўтаринки руҳини ғоят эҳтирос билан, муҳаббат ва илҳом билан куйлади, олқишлади, дунё халқи олдида кўзлади. Бу нарса унинг поэзиядаги ёрқин қирралардан бири бўлмиш кўтаринкиликни, патетикани, ҳаётбахшлик, тантанаворлик ва қасидачилик руҳини вужудга келтирди. Ғафур Ғулом янгиликни, гўзалликни, ютуқ ва ғалабаларни, кишидаги коммунистик фазилатларни қанча чуқур севса, эскилик қолдиқларига, ярамас хулқ-атворларга, қолоқ психология, борингки, жамиятимиз қадами ва одамларимиз руҳий гўзаллигига ҳалақит берувчи барча ғояларга шафқатсиз муносабатда бўлди. Шу туфайли, унинг ижодида ўткир сатирик ва юмористик йўналиш ҳам пайдо бўлди. Унинг шафқатсиз сатираси ва оромбахш юмори ғолиб, синфнинг мардона овози янглиғ жаранглади. Ғафур Ғуломнинг янги ҳаёт қурилиши жараёнида туғилган, ўзгарган ва қайта тирилган одамлар, янги инсонлар ҳақидаги шеър, достон, ҳикоя ва повестларида социалистик жамиятимизнинг инсонпарварлик фазилати ёрқин намоён бўлди.

Ғафур Ғулом ижодкорнинг вазифаси халқ босиб ўтган йўлни, унинг кураш ва меҳнат мўъжизаларини бадиий акс эттиришгина деб тушунмади. У адабиётнинг, шеъриятнинг бош вазифаларидан бири халқни катта мақсадлар сари, улуғ ишлар-ниятлар сари, коммунистик идеал томон чорлаш, сафарбар этиш, илҳомлантириш деб билди. У ўзининг оптимистик шеърлари орқали коммунистик жаҳон қуёши билан халқ қалбини иситди, алангалатди. Шундай қилиб, унинг поэзиясининг ярқироқ қирраларидан бўлмиш агитационлик, жанговарлик вужудга келди. Ғафур Ғуломнинг оташин ва жанговар шоир бўлиб етишишида халқаро мавзуни, умуминсоний масалаларни мустаҳкам партиявий позицияда туриб ҳаққоний ёритиб бериши сабаб бўлди. Буларда шоир тинчлик, адолат, демократизм, дўстлик, инсонийлик ва коммунизм жарчиси сифатида кўринди.

У «Улуғ Инсон Ғафурнинг темасидир», «ёзилган ҳар варақ» асарини эса «одамзод улуғлигини» куйловчи тарона деб ёзди. Ушбу мисралар шоирнинг шох асарларидан бўлмиш »Сен етим эмассан» ёки «Поль Робсонга» шеърларига ҳамоҳангдир:

Одамлик мазмуни тоғлардан буюк,
Айниқса озодлик нақд хазинангдир.
Сен унинг қадрига етгучи фарзанд,
Асрлар кўзгуси мағрур сийнангдир.
Ёки:
Инсонга ҳурмат бу — ўзни танимак,
Муқаддас атамак яшаган ерни,
На қулу на хўжа, на миннат, на зулм,
Муҳтарам санамак пешона терни.
Яна:
Бир халқнинг ватанини ва қутлуғ тарихини
Муғомбир кибр билан топташ мумкин, мувaққат.
Фиғонлар — қон туғдириб, қон-интиқом туғдириб,
Бу вулқон золимларнинг қасрини йиқар фақат.
Бир халқнинг азиз умрин, авлодин-истиқболин
Ҳеч чиқаролмагай ҳеч қандай қонли шамшир.
Тарих ўзи ўч билан, бўғин-бўғин куч билан
Ваҳшатни кишанлашга қуяр оташин занжир.

Шоирдаги бундай зўр ишончнинг боиси бор, албатта. Бу — ҳаётбахш ленинча ғоядир:

Куррамиз уфқида отмиш, отажак
Бахтиёр ҳар тонгда Ленин руҳи бор.
Еримиз сатҳида курашаётган
Азмкор ҳар онгда Ленин руҳи бор.

Ғафур Ғулом поэзиясига мунглилик, сокинлик руҳи тамоман ётдир. Аксинча, унинг шеъриятида эркинлик, озодлик, бахтиёрлик руҳи жўш уради. Бир воқеа ҳеч эсимдан чиқмайди. Бир куни Ғафур аканинг ижодхонасида ўтирганимизда «Мунгли шеърни сира-сира жиним суймайди, Биласанми, биз қанақа халқмиз! Жаҳон маърифатига Фаробий ва Берунийларни, Улуғбек ва Навоийлардек улуғ зотларни берган қадимий ва заковатли халқмиз. Юртимизнинг улкан дастурхонида ўзбекнинг тоғдек пахтаси, тилласи, пилласи ҳам бор. Ленин партияси ёрдамида ўз тақдирини ўз қўли билан яратган ўзбекмиз. Шу ғурурни куйлашимиз керак», деганди. «Диктатура» шеърида эса «тилимиз бурро» деб ёзганди. Ғафур Ғулом 1936 йилда ёзган «СССР Конституцияси» шеърида коммунистик партияга мурожаат қилиб, «Сен йўқотдинг «қул юраги жимлигини», деб ёзганди ва озодликка чиққан ўзбек халқининг қалбидаги севинчни, ғурурни, кўтаринки руҳни ғоятда теранлик билан пайқаб олган. тасдиқлаган эди.

Халқ руҳиясининг барча товланишларини — завқи-шавқи, ғурури-сурури, шуури, қаҳр-ғазаби, ўч-алами, соғинчи, ғами-ғуссаси, кулгуси, нафрати, ўй-орзуларини чуқур ифодалай олган улуғ шоиримизнинг ижодига юксак баҳо берилган шу улуғ айёмда унинг билан бирга шу сўзларни такрорлагимиз келади:

Шу азиз фурсатларнинг тарихига кирмоққа,
Ўзини лойиқ топган ҳар бир пок инсон учун,
Муборак коммунизм асрини яратмоққа
Сарф этган соатлардан туғилган жаҳон учун
соқий, менга сун қадаҳ!

Салоҳиддин МАМАЖОНОВ.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети, СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Ленин ва СССР Давлат мукофоти Комитетининг адабиёт, санъат ва архитектура соҳасидаги таклифларини кўриб чиқиб, 1970 йилги Ленин мукофотларини беришга қарор қилади:

Адабиёт соҳасида:

Ўзбекистон халқ шоири марҳум **Ғафур ҒУЛОМГА** (Ғуломов Ғафур Ғуломовичга)—сўнгги йиллардаги шеърлари учун.

БИР СУРАТ ТАРИХИ

Бу расмнинг қизиқ тарихи бор. Ғафур Ғулом 1940 йили болаларга атаб «Мукофот» деган шеърий китоб тайёрлайди. Китобнинг муқовасида мана шу расм бўлиши лозим эди. Ғафур ака китоби учун қалам ҳақидан воз кечиб, уни чинакам маънода ўқувчиларга совға қилмоқчи бўлади. Бироқ нашриётдаги баъзи ўртоқлар китобни бепул чиқара олмаймиз, бундай тартиб йўқ, деб унинг тақдири билан қизиқишмайди. Шунда Ғафур Ғулом «Ёш ленинчи» газетасида 1940 йил 2 октябрь сонида «Узр» деган фельетон билан чиқади... Китоб кейинчалик нашр қилинади-ю. бироқ ҳалиги сурат қолиб кетади.

Соғиниш

Зўр карвон йўлида етим
бўтадек.
Интизор кўзларда ҳалқа-ҳалқа
ёш.
Энг кичик зуррадан
Юпитергача
Ўзинг мураббийсан, хабар бер,
Қуёш.
Узилган бир киприк абад
йўқолмас,
Шунчалар мустаҳкам хонаи
хуршид,
Бугун сабза бўлди қишдаги
нафас,
Ҳозир қонда кезар эртаги умид.
Хоки анжир тугаб, қовун ғарқ
пишган,
Бахтли тонг отар чоғи уни
кузатдим.
Бир малъун гулшанга қадам
қўймишкан,
Жони бир жонкушлар қолармиди жим!
Унда етук эди мерос мард
ғурур,
Остонани ўпиб, қасамёд қилди.
Укаларин эркалаб ўзимдай
мағрур,
Яъни обод уйимни у дилшод
қилди.
Иблиснинг ғарази бўлган бу
уруш
Албатта. етади ўзин бошига.
Ўғлим омон келади ғолиб
музаффар,
Гард ҳам қўндирмасдан қора
қошига.
Не қилса отамен, мерос
ҳиссиёт...
Жондан соғинишга унинг ҳаққи
бор,
Кутаман узоқдан кўринса бир
от,
Келаяпти, дейман кўринса
ғубор.
Баҳор новдасида бўртган ҳар
куртак
Соғинган кўнгилга берар
тасалли.
Кўчатлар қоматини
эслатганидек,
Нафасин уфурар тонг отар
ели.
Кечқурун ош сузсак бир насиба
кам,
Қўмсайман бировни —
аллакимимни,
Доимо умидим бардам бўлса
ҳам,
Баъзан васвасалар босар
дилимни.
Балки бир ғалат ўқ, ё хавфу
хатар
Хазинаи умримдан йўқотди
олмос....
Йўқ, у ўлмас, қадами олам
яратар,
Ҳаётий бу олам сизу бизга хос.
Тонг отар чоғида жуда соғиниб.
Бедил ўқир эдим, чиқди офтоб.
Лойқа хаёлотлар чашмадай
тинди,
Пок-покиза юрак бир қатра
симоб.
Ўроғу гулқайчи, истак кўтариб,
Ҳовримни босишга боққа
жўнадим.
Ҳашарчи қўшни қиз — унинг
севгани,
Маъюс босар эди орқамдан
одим.
Боғда сарвинозим йўқ эди
гарчанд,
Кўмакчим арғувон ёринг
Нафиса,
Сени соғинганда қилдим гул
пайванд,
Бу баҳордан ҳаёт оларди бўса.
Дур бўлиб тақилур ёрнинг
бўйнига,
Садафдай кўзимда беҳуда бу
ёш.
Икковинг икки ёш, лабинг
лабига
Қўяр. Васвасамдан кулади
қуёш.
Асалдан ажраган мумдай
сарғайиб,
Ини йўқ аридек тўзғиганим
йўқ.
Улуғ Эътиқодда ўламан қариб,
Абаддир ленинча падарий
ҳуқуқ.
Сизларни келди деб эшитган
куни,
Ўзинг тўқиб кетган катта
саватда
Тўлатиб шафтоли узиб
чиқаман.
Ғалаба кунлари яқин албатта.
Яёв, кўксим очиқ бошда
шофтолу,
Худди мўйлабингдек майин
туки бор.
Ҳар битта шофтолу мисоли
кулгу,
Шафақдай ним пушти, сарин,
беғубор.
Суйганинг лабида реза тер
каби
Унда титраб турар сабуҳий
шабнам.
Мунчалик мазани топа
олмайди
Уйқуда тамшанган чақалоқлар
ҳам.
Е ўғлим, жонгинанг саломат
бўлсин,
Ўз боғинг, ўз меванг, данагин
сақла.
Шу мерос боғингни ўз қўлингга
ол,
Менга топширилган меросий
ҳақ-да.
Боғда товус каби хиромон
бўлиб,
Умид данагини бирга экингиз.
Ғолиб келажакни сайр
қилайлик
Мушфиқ онагинанг билан
иккимиз.
1942.

Уйғур қизиға

Бу шеър уйғур тилида чиқадиган республикалараро «Коммунизм туғи» номли газетанинг 18 ноябрь 1960 йил сонида босилган.

Арқамда чонг саат менип турупту,
Ҳэр минут йеқинрақ коммунизмға.
Шеир учун журигим уруп турупту.
Айшам, Саадат намлиқ
уйғур қизимға.

Шинжандин учқучи ҳар бир ақ
каптар,
Қанити сипайду қашингиз усти.
Эндики бахитлэрдин баргандак хабар,
Қизил туғ йолпилдар башингиз усти.

Бу йерлар қазақнинг ана ватани,
Сизнингму ватандур бунда шубҳа йўқ,
Инсан яшиған йердур ўз чимини,
Шундақтур ленинча азалий ҳуқуқ.

Шинжан ўлкисининг махмал
йерлари,
Туғма мирас билан бизларнингкидур,
Ўзбакнинг, қазақнинг идир-қирлири,
Яш авлат — ўғуллар
қизларнингкидур,

Шундак кенг, теч, инақ улуқ
ўлкэда,
Коммунизм қурар бизнинг март
авлат.
Қариндошлиқ шапқати улуқ ўлкида,
Эндики заманлэр сиз билэн абат.

Алмута. 16. XI. 60 ж.

Сиз суратда Калинин районидаги 24-мактабда Ғафур Ғуломни мактаб пионер ва ўқувчилари даврасида кўриб турибсиз.

Р. Альбеков фотолари.

Раковскига хат

Польшалик ёзувчи Раковски Москвада нашр этилган «Сто лучших стихотворений»— тўпламига киритилган Ғафур Ғуломнинг «Бизнинг уйга қўниб ўтинг, дўстларим» шеърини ўқиб, унинг муаллифига мактуб ёзади. Шеърдаги шарқона меҳмондўстлик, очиқкўллик ва саҳийлик руҳини тушуниб етмаган Раковски ҳайрон қолиб, «шоир гарчи Совет Иттифоқида яшаса ҳам шундай дабдабани — бир олам меҳмонни таклиф қилишни ўзига эп кўришини мен кўз олдимга келтиролмайман. Бунинг учун миллионер бўлиш керак. Наҳотки, сизнинг уйингиз катта қаср бўлса!» дейди.

Мен Ғафур аканинг ҳузурига 1964 йил 12 май куни эрталаб борганимда шоир жавоб хатини битириб ўтирган экан. Менга Раковскининг хатини ўқитгач, жавоб мактубини берди ва хатга «Мен яҳудий» шеърини қўшиб, Раковскига жўнатиб юборишимни тайинлади. Ўша куни мактубни юбордим. Ғафур аканинг бу хати бугун сиз— ҳурматли газетхонларга биринчи марта тақдим этилмоқда.

Шарқ одатига биноан аввало ассалому алайкум!

Хатингизни 11 апрелда олдим. Мактубингизга хотиржам жавоб беришга ҳаракат қиламан. Менинг, нурли кунларни ҳам, ташвишли дамларни ҳам кўриб, сочи оқарган бошим Сизнинг хатингиздан гангиб қолмади. Негаки, мен бундай хатларни кўплаб оламан.

Эътиборингиз учун айтиб қўяй, бизда об-ҳаво шунақаки, қор ва қаҳратон ҳам, бир томчи ёмғирга зор саратон ҳам бўлади. Гоҳо зилзила бўлиб туради. Ўтмишда Чингизхон босқинига ўхшаш бахтсизликлар бошимизга тушган.

Тан беришим керак, гарчанд шарқ адабиётини, хусусан унинг тарихини яхши билсам ҳам, мен адабиётшунос эмасман. (Мен илмий текшириш институтида шарқ адабиёти тарихи бўйича катта илмий ходим бўлиб ишлайман).

«Совесткий писатель» прозаиклари масаласига келганда буни Сиз яхшироқ билсангиз керак. Мен бу ўринда гап ким ва нима ҳақида кетаётганини билмайман.

Гарчанд мен шоир бўлсам-да, бўрттириш ҳуқуқидан фойдаланишим мумкин бўлса-да лекин Сиз ўқиган шеърдаги барча гаплар чин. Мен ўз шеъримдаги таклифимни сизга ёзган хатимда такрорлашим мумкин.

Марҳамат! Қалби саҳий одам учун миллион пул эмас, самимият ва ўзаро ҳурмат етарли.

Ҳа, мен Польшада бўлмаган эсам-да, уни яхши биламан. Польшалик ўртоқларим кўп. Польшалик яҳудийларни ҳам яхши биламан. Уларнинг кўпчилиги менинг шахсий дўстларим бўлиб кетишган. Уруш даврида меҳмоним бўлишган. Чамаси Сиз, азиз дўстим, менинг «Мен яҳудий» деган достонимни ўқимаган кўринасиз. У иккинчи жаҳон урушининг дастлабки кунларида ёзилган, давлат мукофотини олган, кўп тилларга таржима қилинган.

Менинг миллатим яҳудий эмас. Лекин танқидчиларнинг баҳо беришига қараганда, бу достон геттога тушган яҳудий томонидан ёзилган. (Бу шеърнинг русча нусхасини хатга қўшиб жўнатяпман).

Яна бир марта айтаман. Марҳамат қилинг. Гул байрами яқинлашяпти. Бизда гул ҳаммага ҳам етарли.

Хотинингизга ва дўстларингизга салом айтиб қўйинг.

Ҳурмат билан сизнинг

Ғафур Ғулом,
1964 йил 12 май,
Тошкент шаҳри.

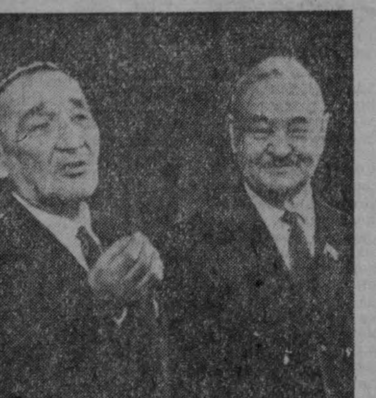

СУРАТДА: Ғафур Ғулом Туркманистон халқ ёзувчиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Берди Кербобоев билан.

Вақт

(Менга соат тақдим этган жияним, майор Ҳамидулла Ҳусан ўғлига бағишлайман).

Ғунча очилгунча ўтган фурсатни
Капалак умрига қиёс этгулик,
Баъзида бир нафас олғулик муддат —
Минг юлдуз сўниши учун етгулик.
Яшаш соатининг олтин кафтгири
Ҳар бориб келиши бир олам замон.
Коинот шу дамда ўз куррасидан
Ясаб чиқа олур янгидан жаҳон.
Ярим соат ичида туғилиб, ўсиб,
Яшаб, умр кўриб, ўтгучилар бор;
Кўз очиб юмгунча ўтган дам қиммат,
Бир лаҳза мазмуни бир бутун баҳор.
Бир оннинг баҳосин ўлчамоқ учун
Олтиндан тарозу, олмосдан тош оз.
Нурлар қадами-ла, чопган секунднинг
Барини тутолмас айҳаннос овоз.
Йигит телмуради қизнинг кўзига,
Киприк сузилиши, майин табассум...
Қўша қаримоққа муҳр бўлади
Ҳаётда икки лаб ковушган бир зум.
Яшаш дарбозаси остонасидан
Зарҳал китоб каби очилур олам,
Тириклик кўркидир меҳнат, муҳаббат,
Фурсатдир қилгучи азиз, мукаррам,
Бебаҳо дамларнинг тирик жони биз,
Ҳар они ўтмишнинг юз йилига тенг.
Барҳаёт Лениннинг авлодларимиз,
Ҳар нафас мазмуни фазолардан кенг.
Қатрада осмон акс этганидек,
Жаҳондай маънодор қорачуғимиз.
Ғолиб асримизга қуёшдан машъал,
Замон кўрасининг сўнмас чўғимиз.
Кремль куранти занг урар мудом,
Минглаб ҳодисалар минутларга қайд;
Қаҳрамон туғилди, шаҳар олинди,
Бир гигант қурилди шарафли бу пайт.
Рейхстаг устига ғалаба туғин
Қадашда отилган советнинг ўқи —
Ялт этган умри-ла барқарор қилди.
Башарнинг муқаддас, олий ҳуқуқин.
Ғалаба амри-ла мағлуб немиснинг
Генерали қўл қўйди. Уч секунд фақат...
Шу малъун имзода одамлар ўқир
Миллион йил фашистнинг умрига
лаънат.
Азиз асримизнинг азиз онлари,
Азиз одамлардан сўрайди қадрин.
Фурсат ғаниматдир шоҳ сатрлар-ла
Безамоқ чоғидир умр дафтарин.
Шуҳрат қолдирмоқда Геростратдек
Диана маъбадин ёқмоқ шарт эмас,
Кўпларнинг бахтига ўзликни жамлаб
Шу улуғ бинога бир ғишт қўйсак бас.
Ҳар лаҳза замонлар умридек узун,
Асрлар тақдири лаҳзаларда ҳал,
Умрдан ўтажак, ҳар лаҳза учун
Қудратли қўл билан қўяйлик ҳайкал.
Ҳаёт шаробидан бир қултум ютай
Дамлар ғаниматдир, умрузоқ соқий,
Қуёш-ку фалакда кезиб юрибди.
Умримиз боқийдир, умримиз боқий.

1945.

Саҳифани филология фанлари доктори Салоҳиддин МАМАЖОНОВ тайёрлаган.

Редактор С. М. КАРОМАТОВ.

Тошкент оқшоми 4 бет.
22 АПРЕЛЬ. 1970 й.
«Вечерний Ташкент» орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета
БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент шаҳар, Дзержинский кўчаси 15-уй. Редакция телефонлари: Коммутатор—33-02-49 дан 33-02-58 гача, редактор ўринбосарлари 33-29-33, 33-29-09, масъул секретарлар—33-27-22. партия, совет ва касаба союз ташкилотлари, шаҳар хўжалиги бўлимлари, 33-29-42, адабиёт, санъат ва маданият бўлимлари —33-29-55, хатлар ва оммавий ишлар —33-29-70, фан ва олий ўқув юртлари, иллюстрация бўлимлари—33- 27-57, саноат, транспорт ва қурилиш бўлимлари —33-27-03, ахборот бўлими —33-28-95 эълонлар бўлими —33-81-42.
Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси Тошкент шаҳри.
ИНДЕКС 64579.
НАШР 2784
Р —00442